

LUNDS
UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum
Översättarutbildningen

EXAMENSARBETE VT 2013

MASTER I ÖVERSÄTTNING

Specialisering i engelska

Trasslig terminologi

En undersökning om översättning av
sömnads- och textiltermer

Författare:

Emeli Nilsson

emelinilsson@gmail.com

Handledare:

Lena Ekberg

Sammandrag

Denna uppsats ämnar undersöka översättningen av engelska sömnads- och textiltermer till svenska. Undersökningen utgår ifrån sömnadsboken *Sewing Basics: All You Need to Know About Machine and Hand Sewing* av Sandra Bardwell och dess svenska översättning *Sy dina egna kläder: En komplett handbok med tekniker, material och inspiration*, som är översatt av Ulrika Junker Miranda.

Syftet med undersökningen är att undersöka hur väl källtexttermernas betydelseomfång motsvarar måltexttermernas betydelseomfång samt vilken ekvivalensgrad och vilken diskrepans det finns mellan termerna i de olika språken och hur detta yttrar sig i översättningen. Syftet är också att se om det är en viss sorts termer som ställer till problem i översättningen, eller om det finns en viss sort som sällan ställer till problem.

Det visade sig att det framför allt är termer som rör material, sömnad och mönsterkonstruktion som är svåröversatta. Det går dock inte på grund av undersökningens begränsningar att dra någon definitiv slutsats för att säga att detta gäller för sömnads- och textilområdet generellt. Några av dessa svåröversatta termer (*baste, tack, weft, woof, filler thread, warp, grain, straight grain, cross grain, opposite grain, muslin* och *toile*) analyseras i detalj i uppsatsen och den inledande hypotesen att de engelska termerna skulle vara mer intensionella än de svenska har bara delvis fått stöd.

Terminologiområdet som behandlar sömnad och textil är inte särskilt undersökt och denna uppsats tar bara upp en bråkdel av de termer och problemområden som hör till ämnet. Mycket mer kan och behöver göras inom området för att underlätta det framtida arbetet för översättare, språkvetare och skräddare med flera.

Nyckelord: sömnad, textil, terminologi, kongruens, divergens, konvergens, baste, tack, weft, woof, filler thread, warp, grain, muslin, toile

Engelsk titel: Entangled Terminology: A study in translation of sewing and textile terms

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2 Teori	2
2.1 Terminologilära	2
2.2 Textilhistoria.....	5
3 Metod och material	6
3.1 Primärmaterial	6
3.2 Sekundärmaterial	7
3.3 Undersökningsmetod	8
3.3.1 Strukturering av materialet.....	8
3.3.2 Indelning av termer	9
3.3.3 Avgränsning av materialet	15
4 Analys	17
4.1 Att översätta <i>basting</i> och <i>tacking</i>	17
4.1.1 <i>Tack</i> och <i>baste</i> i ordböckerna.....	18
4.1.2 Skillnaden mellan <i>tack</i> och <i>baste</i>	18
4.1.3 Skillnaden mellan <i>träckla</i> och <i>nästa</i>	20
4.1.4 <i>Basting</i> och <i>thread marking</i>	21
4.2 Skillnad mellan <i>weft</i> , <i>woof</i> , <i>filler thread</i> och <i>warp</i>	22
4.2.1 <i>Weft</i> och <i>filler thread</i> ; väft och <i>inslag</i>	22
4.2.2 <i>Woof</i> , <i>warp</i> och <i>weft</i>	24
4.2.3 <i>Warp</i> och <i>varp</i>	25
4.3 <i>Grain</i> och <i>trådrak</i> – tygets tråddriktning på engelska och svenska	26
4.3.1 Förhållandet mellan <i>grain</i> , <i>straight grain</i> och <i>grainlines</i>	26
4.3.2 Svenska termer som rör tygets tråddriktning	28
4.4 <i>Muslin</i> och <i>toile</i> – tyger och mönsterförlagor.....	30

4.4.1 <i>Muslin</i>	30
4.4.2 <i>Toile, muslin och mönsterförlaga</i>	32
4.4.3 <i>Muslin och toile i källtexten respektive måltexten</i>	33
4.5 Diskussion.....	34
4.5.1 <i>Basting och tacking, träckla och nästa</i>	34
4.5.2 <i>Weft, woof, filler thread och warp</i>	36
4.5.3 <i>Grain och trådriktning</i>	37
4.5.4 <i>Muslin, toile och mönsterförlaga</i>	38
5 Avslutning	39
Källförteckning	42
Bilaga I	45
Bilaga II	54

1 Inledning

I denna uppsats behandlas översättning av sömnads- och textiltermer mellan engelska och svenska. Undersökningen görs ur ett sömnadsperspektiv. Terminologiområdet är inte särskilt fast och det har många luckor eftersom det inte är så väl undersökt, trots att det finns en mängd termer som är svåra att översätta.

I uppsatsens första del redovisas grunderna i terminologilära och sedan följer en kort redogörelse för textilhistorien, främst koncentrerad till utvecklingen i Sverige och vad som skrivits om textil och språk. Därefter följer en redovisning av det bakgrundsarbete som utförts för att arbeta fram uppsatsens undersökningsmaterial. Slutligen analyseras ur ett översättningsperspektiv ett antal termer som gallrats ut ur det totala materialet, på grund av deras användning och/eller olika översättningsalternativ som förekommer i materialet.

Undersökningen bygger på sömnadshandboken *Sewing Basics: All You Need to Know About Machine and Hand Sewing* av Sandra Bardwell och dess svenska översättning *Sy dina egna kläder: En komplett handbok med tekniker, material och inspiration*, som är översatt av Ulrika Junker Miranda. *Sewing Basics* kommer i uppsatsen även att kallas för "källtexten" eller "KT" och översättningen *Sy dina egna kläder* kommer även att kallas för "måltexten" eller "MT". På grund av tids- och platsbrist är undersökningen begränsad till fyra kapitel av femton i Bardwells *Sewing Basics* och dess svenska översättning.

Källtextens termer har undersökts och jämförts med motsvarande termer i måltexten för att se hur Junker Miranda har hanterat översättningen av dem och vilka potentiella problem de kan skapa under översättningsarbetet. De termer som början förmodades ha ställt till med störst problem under översättningsarbetet är de där det råder divergens och konvergens från källspråk till målspråk, eftersom de kan betyda mer än en sak. Hypotesen var att de engelska termerna generellt skulle vara mer intensionella, det vill säga att de svenska termerna ofta har ett större betydelseomfång än de engelska motsvarigheterna. En annan hypotes var att termer som rör material skulle visa sig vara svårare att översätta än till exempel termer som rör verktyg (som olika sorters saxar och nålar med mera).

I uppsatsen undersöks alltså hur engelska sömnads- och textiltermer översätts till svenska och hur väl de engelska termernas betydelseomfång motsvarar de svenska termernas betydelseomfång. Vidare undersöks vilken ekvivalensgrad och vilken diskrepans

som finns mellan termerna i de olika språken. Hur yttrar sig dessa i översättningen? Syftet är att se om det finns en viss sorts termer som ställer till problem i översättningen eller om det finns en viss sort som sällan ställer till problem.

2 Teori

2.1 Terminologilära

Terminologiläran föddes, enligt Nuopponen och Pilke (2010:13), på 1930-talet och Eugen Wüster, en ingenjör från Österrike, anses vara dess upphovsman. Enligt Nuopponen och Pilke förde han samman språkvetenskapliga, filosofiska, vetenskapsteoretiska, semiotiska och informationsteknologiska teorier, begrepp och metoder och gjorde om dem till en sammanhängande teori. Terminologiläran är idag viktig inom många språkliga områden, inte minst fackspråksforskning och översättning (Nuopponen & Pilke, 2010:13–14). Termer är enligt Nuopponen och Pilke hjälpmedel för att kartlägga fackspecifika begrepp, även om de inte får styra begreppsanalysen (Nuopponen & Pilke, 2010:24).

För att skapa en term utgår man ifrån ett *begrepp* (Ingo, 2007:101) och Nuopponen och Pilke (2010:18) definierar begrepp som mentala bilder eller vetande om ett föremål eller en företeelse. Begreppens egenskaper är dess kännetecken ("begreppskännetecken") som tillsammans bildar begreppets innehåll (Nuopponen & Pilke, 2010:20). Olika begrepp kan sedan stå i relation till varandra som överbegrepp, underbegrepp eller angränsande begrepp och det är viktigt att de termer som syftar på dessa olika sorters begrepp också står rätt i förhållande till varandra (Ingo, 2007:101). Ingo menar att det är viktigt för en översättare att ha en god uppfattning om var i begreppssystemet ett begrepp hör hemma eftersom det förhindrar att ett underbegrepp översätts med ett överbegrepp eller tvärtom (Ingo, 2007:105–106).

Referenter är företeelser i verkligheten och de kan antingen vara konkreta, som till exempel "träd", eller abstrakta, som "samhälle". När vi tänker på en referent har vi ett antal egenskaper i tankarna som vi anser bäst motsvarar denna referent (Suonuuti, 2004:14). Referenter kan också antingen vara materiella eller immateriella och de kan antingen existera i verkligheten eller vara påhittade eller konstruerade företeelser, som föremål eller

händelser, och man kan iaktta olika egenskaper hos dessa referenter (Nuopponen & Pilke, 2010:19–20). De referenter som hör till ett begrepp bildar begreppets omfång (Nuopponen & Pilke, 2010:21).

Ett begrepps *definition* avgränsar dess innehåll och omfång och skiljer det från andra begrepp. Definitioner är beskrivningar av begreppet (Suonuuti, 2004:14) och de ska enligt Nuopponen och Pilke (2010:51) reflektera begreppens begreppssystem och visa var begreppet hör hemma i dess system.

Termer kan enligt Nuopponen och Pilke (2010:62) delas in i enordstermer eller flerordstermer. Enordstermerna kan i sin tur delas in i enkla termer (som *antenn*), avledda termer (som *spänning*), sammansatta termer (som *antennkabel*) och förkortningstermer (som *usb-minne*). Flerordstermerna kan i sin tur delas in i termer bestående av substantiv med adjektivisk bestämning (som *frätande ämne*), verb och partikel (som *spänna fast*) och längre fraser som innehåller prepositioner (som *beläggning med vals*) (Nuopponen & Pilke, 2010:62).

Svensén talar om att olika språks begreppssystem kan se olika ut och att vi i Sverige kan syfta på både fram- och bakbenen endast genom att säga ”ben”, medan vissa orientaliska språk saknar överbegreppet ”ben” och endast kan tala om ”framben” och ”bakben” (Svensén, 2004:311–312). Därför råder det i olika språk ofta skillnader mellan potentiella motsvarigheters betydelseomfång. Svensén tar även upp exemplet med den svenska termen *träd*, vars betydelseomfång ingår i, men inte är helt identiskt med, betydelseomfånget hos den danska termen *træ* (Svensén, 2004:312).

Vidare menar Svensén att ekvivalens kan definieras som ett källspråkligt och ett målspråkligt uttrycks relation gällande *semantisk ekvivalens* (alltså uttryckets betydelse) och *pragmatisk ekvivalens*, vilket innebär uttryckets bruklighet och alltså handlar om hur ett uttryck faktiskt används i en konversation som kan skilja sig från uttryckets semantiska betydelse (Svensén, 2004:313). I semantisk ekvivalens ingår enligt Svensén (2004:313) både relationen mellan respektive uttrycks denotativa betydelse (*denotativ ekvivalens*) och relationen mellan deras konnotativa betydelser (*konnotativ ekvivalens*). Även om Svensén säger att man kanske i första hand tänker på det förstnämnda när man talar om semantisk ekvivalens så är det viktigt att också tänka på den konnotativa aspekten, det vill säga

den ”subjektiva” eller ”emotiva” aspekten, för att undvika informationsförlust vid översättningen från ett språk till ett annat (Svensén, 2004:313–314).

Man kan även dela in ekvivalens i *fullständig ekvivalens*, *partiell ekvivalens* och *nollekvivalens*, även om det är svårt att dra några klara gränser mellan de olika typerna (Svensén, 2004:315). Fullständig ekvivalens kan även kallas *kongruens* (se exempel 1 nedan) och det är ovanligt att det råder sådan fullständig överensstämmelse mellan två olika språks uttryck i både betydelse och bruklighet (Svensén, 2004:31). När det råder partiell ekvivalens mellan två uttryck finns det enligt Svensén (2004:316–319) en viss överensstämmelse mellan uttryckens betydelse och bruklighet på de olika språken och den partiella ekvivalensen kan antingen ligga i uttryckens särdrag eller i att det finns en skillnad i markering mellan de olika språkens uttryck. Målspråksekivalenten kan till exempel vara mer eller mindre markerad än källspråkstermen och kanske måste åtföljas av en förklaring om att källspråkstermen till exempel är nedsättande, som tyska *glotze* för *TV-apparat* (Svensén, 2004:319). Se exempel 2 och 3 nedan för exempel på divergens och konvergens.

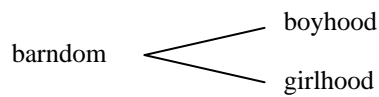
Om det är skillnad mellan det källspråkliga och det målspråkliga uttryckets särdrag är det antingen fråga om *divergens* eller *konvergens* (Svensén, 2004:316). Vid divergens från källspråk till målspråk motsvaras ett uttrycks betydelse av summan av betydelserna hos två eller flera uttrycks betydelser på målspråket (Svensén, 2004:317), se exempel 2. Vid konvergens från källspråk till målspråk i sin tur motsvaras summan av betydelserna hos två, eller flera, källspråksuttryck av betydelsen hos ett målspråksuttryck (Svensén, 2004:317), se exempel 3 nedan.

Exempel 1: Kongruens

leap-year _____ skottår

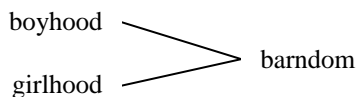
Svensén, 2004:316.

Exempel 2: Divergens

Svensén, 2004:317.

Exempel 3: Konvergens

Svensén, 2004:317.

2.2 Textilhistoria

Ordet *textil* kommer ifrån det latinska verbet *téxtere* som betyder 'sammanfoga', 'väva' och ordet kan härledas tillbaka till det grekiska ordet *tekniké*, som betyder 'teknik' (Wallin, 1956:21). Enligt Nationalencyklopedins nätversion (NE.se) är *textil* ett kortare ord för *textilier* och det används särskilt i sammansättningar som *textilfabrik*, *textilmaterial* och *textilslöjd* med mera. Med textilier åsyftas oftast tyg och kläder, men det kan också vara till exempel garner, rep, mattor och fiberduk. Vävdade och stickade textilier kallas tyg eller ibland duk, medan maskinstickade, töjbara tyger kallas trikå. (NE.se).

Textilhantverket, som är föregångare till textilindustrin, går långt tillbaka i tiden och enligt Wallin (1956:21) är det mycket som talar för att människan lärde sig väva innan hon lärde sig skriva. År 1785 blev dock textiltillverkningen banbrytande genom att som första hantverk i världen övergå till industri (Wallin, 1956:23). Textilindustrin har tillsammans med konfektionsindustrin ofta varit inledningen till ett lands industrialisering och det var bomullsindustrin som industrialiserade textiltillverkningen och sedan spred sig tekniken till ylleindustrin och linneindustrin. Industrialiseringen gick dock sakta – det var först kring år 1870 som fabriksproduktionen översteg hemslöjdens volym (NE.se). Sedan 1960-talet har den textiltkniska utvecklingen framför allt karakteriserats av ett flertal innovationer inom spinning, vävning, trikå och konstfibertillverkning med mera (NE.se).

Det är inte många texter som behandlar textil och språk. I förordet till före detta Tekniska nomenklaturcentralens, det vill säga Terminologicentrum (TNC), *Textilordlista* talas det dock om Svenska Textilforskningsinstitutets behov av klara definitioner på textiltermer som rörde deras verksamhet. Detta var grunden till att ordlistan gjordes, eftersom även TNC såg att det fanns ett behov av en textilterminologi (TNC, 1981:7).

3 Metod och material

3.1 Primärmaterial

Materialet som ligger till grund för denna undersökning är hämtat ur boken *Sewing Basics: All You Need to Know About Machine and Hand Sewing* av Sandra Bardwell som gavs ut år 2011 och dess svenska översättning *Sy dina egna kläder: En komplett handbok med tekniker, material och inspiration* som är översatt av Ulrika Junker Miranda och gavs ut år 2012. *Sewing Basics* är utgiven av Stewart, Tabori & Chang (STC) i New York. STC ingår i ABRAMS som bland annat ger ut böcker om konst, hantverk och mode (ABRAMS, 130610). Översättningen *Sy dina egna kläder* är utgiven av Bonnier fakta som bland annat ger ut böcker om konst, kulturhistoria, sömnad och handarbete (Bonnier fakta, 130610). Böckerna (både det engelska originalet och den svenska översättningen) riktar sig både till de sömnadsintresserade nybörjarna och till de som redan kan en del om sömnad men vill lära sig mer (Bardwell, 2011 & 2012 [övers.]:baksidetext). Boken, både det engelska originalet och den svenska översättningen, avslutas med en ordlista över sömnads- och textiltermer som förekommer i boken.

Sandra Bardwell är utbildad inom sömnad och teaterkostym och hon arbetar med brudkläder och film- och teaterkostymer (Bonnier fakta, 130610). Ulrika Junker Miranda översätter både facklitteratur och skönlitteratur. Hon har översättningserfarenheter inom textil och sömnad och har ett intresse av hantverk (Junker Miranda, 130607).

På grund av tids- och platsbegränsningar har hela boken, som innehåller 15 kapitel och uppgår till 248 sidor, inte kunnat undersökas. Analysen har avgränsats till fyra kapitel (Tools of the trade, Fabrics and interfacings, Understanding patterns och Cutting out, tacking, and basting), vilket genererade ett omfång om 62 sidor och ett

undersökningsmaterial om 371 termer. Kapitlen har valts ut på grund av att de behandlar ämnen som kan komma att vara bland de mest relevanta för framtida översättningsuppdrag inom sömnads- och textilområdet, nämligen materiallära, information om textilbranschens verktyg och information om mönster och hur de används. Det är just sådana texter som kan tänkas vara av intresse både som kurslitteratur på sömnads- och textilutbildningar och för en sömnadsintresserad allmänhet, som till exempel hobbyskräddare.

3.2 Sekundärmaterial

För att fördjupa arbetet med termerna har, utöver min egen språkkänsla och sömnadskunskap, både internetresurser och fysiska böcker använts. *Norstedts stora engelsk-svenska ordbok* och *Prismas engelska ordbok* har tillsammans med den nätbaserade ordboken Bab.la (mellan engelska och svenska) konsulterats för att finna översättningsalternativ till de termer som undersökts. Nationalencyklopedins nätversion NE.se (som även har en engelsk ordbok) har också använts och SAOB:s internetversion (hädanefter kallad SAOB) har konsulterats för undersökningen av de svenska termerna tillsammans med de fackspecifika verken *Skräddarlexikon*, som är Svenska Skrädderiförbundets enspråkiga lexikon (Björkman, 2004), TNC:s flerspråkiga ordbok *Textilordlista* och Strömberg, Geijer och Hoffmanns *Nordisk textilteknisk terminologi*. Dessa verk har varit till stor hjälp under arbetets gång för att hitta definitioner till termerna, även om det tyvärr är många av termerna i analysen som inte finns med i dem alla. Som referensmaterial till de engelska termerna har även Gardiners sömnadsbok *The Encyclopedia of Sewing Techniques* (2003) och de internetbaserade enspråkiga engelska ordlistorna Resil's Online Textile Dictionary (Resil), Textiles Intelligence, Fibre2Fashion.com och Fabricdictionary.com använts för att få en djupare förståelse för varje enskild källspråksterm. Slutligen har även ordlistan i slutet av Bardwells bok konsulterats – både i det engelska originalet och i den svenska översättningen. Många av dessa verk har fungerat som både en- och tvåspråkigt referensmaterial, som tabell 1 nedan visar.

Tabell 1. Illustration över använt referensmaterial

Engelska-Svenska	Svenska-Engelska	Svenska-Svenska	Engelska-Engelska
NE.se	NE.se	NE.se	Gardiner
TNC	TNC	TNC	Resil
Norstedts stora engelsk-svenska ordbok	Norstedts stora engelsk-svenska ordbok	Björkman	Textiles Intelligence
Prismas engelska ordbok	Prismas engelska ordbok	SAOB	Fibre2Fashion.com
Bab.la	Bab.la	Bardwell (2012)	Fabricdictionary.com
			Bardwell (2011)

3.3 Undersökningsmetod

3.3.1 Strukturering av materialet

De sömnads- och textilspecifika termerna markerades i källtextens (det vill säga det engelska originalets) utvalda kapitel, även om jag kan ha missat några. De totalt 371 termerna sammanställdes tillsammans med motsvarande måltexstermer (ur den svenska översättningen) i ett exceldokument. Termerna i materialet har inte blivit felöversatta, utan undersökningen fokuserar på sambandet termerna emellan och hur detta kan påverka översättningen.

För att strukturera materialet och skapa en överblick över om det är en viss sorts termer som verkar ha ställt till med översättningsproblem i form av partiell ekvivalens och liknande delades termerna in i olika kategorier. Dessa kategorier kallas för Verktyg, Material, Mönsterkonstruktion, Sömnad, Detalj, Kläder och Övrigt (se Bilaga I).

Det är svårt att göra en exakt indelning av alla termer så när det gäller vissa av dem kan kategorierna överlappa varandra till viss del och de är i vissa fall lite grovt indelade. Till exempel finns alla termer som har med själva sömnadsprocessen att göra i kategorin Sömnad, det vill säga inklusive termer som har med till exempel tillklippning av tyget att göra (som *cutting out*). Eftersom det med många termer är svårt att avgöra vilken kategori de passar bäst i, som till exempel *topstitching* som passar i både Sömnad och Detalj, var kategoriindelningen väldigt svår. För att varje kategori skulle täcka så många termer som möjligt ville jag ha så få kategorier som möjligt. Eftersom det med vissa av termerna inte gick att avgöra vilken kategori som passade bäst och eftersom vissa av dem hade behövt en

helt egen kategori som inte lämpade sig till några av de andra termerna samlades alla dessa i en kategori som kallas Övrigt.

Kategorin Verktyg innehåller termer som rör de verktyg som används inom sömnad och tillklippning med mera (som *skräddarsax* och *stoppnål*). I kategorin Material ingår termer som rör grundmaterial (som *ull* och *lin*), annan sorts material (som *paljetter* och *nylon*) och termer som rör materialets uppbyggnad och struktur (som *trådriktning*, *stadkant* och *varp*). Kategorin Sömnad är något grövre indelad och innehåller, som nämnts ovan, både termer som rör att klippa till och sy upp kläder (som *klipp-isär-och-lägg-ut* och *provningssinformation*), sömnadstekniker (som *stramaljbroderi* och *lappteknik*) och sömmar (som *korsstygn* och *sicksacksöm*). I kategorin Detalj ingår termer som rör detaljer på kläder, både synliga (som *pressveck*) och osynliga (som *infodringar*). Kategorin Mönsterkonstruktion innehåller bland annat termer som rör mönsterritning (som *bystvidd* och *konstruktionslinjer*) och tolkning av mönster (som *vikt kant*). I kategorin Kläder ingår termer som både rör kläder i allmänhet (som *plagg*), och mer specifika klädesplagg (som *jackor* och *raka kjolar*). Slutligen inkluderar alltså kategorin Övrigt termer som inte riktigt passar in i någon av de andra kategorierna eller passar in i mer än en kategori och termerna i denna kategori skiljer sig även från varandra inbördes (som *skötselråd*, *hobbysömnad* och *färgbud*).

I hela materialet är det kategorin Material som är överlägset störst med 126 termposter. Näst efter det kommer, med ungefär hälften, Mönsterkonstruktion med 67 termposter och tätt efter det kommer kategorierna Verktyg och Sömnad med 58 respektive 57 termposter. Därefter i storleksordning kommer Detalj med 28, Övrigt med 26 och slutligen Kläder med 9 termposter.

Alla 371 termer finns i Bilaga I, och de som undersöks närmare i uppsatsens analysdel finns dessutom i Bilaga II (24 stycken).

3.3.2 Indelning av termer

Materialet är uppdelat i termposter, vilket innebär att de termer som förekommer med mer än en översättningsmotsvarighet har fått motsvarande antal termposter (*grain*, till exempel, har översatts med två olika termer och förekommer alltså som två termposter). Termerna

har delats upp enligt graden av ekvivalens mellan de svenska och engelska termerna, inom ramen för denna undersökning, det vill säga *kongruens*, *divergens* eller *konvergens*. Detta gjordes för att kunna undersöka ekvivalensen mellan källspråk och målspråk och se om de svenska termerna har ett större omfång än de engelska.

Den klass som heter Kongruens mellan källspråk och målspråk innehåller de termer som det råder fullständig ekvivalens mellan inom materialet, det vill säga de termer som översätts med samma term varje gång de förekommer i källtexten eller som bara förekommer en gång. Detta innebär inte egentlig kongruens, men för denna undersökning är det den termen som bäst beskriver denna termklass, särskilt i förhållande till de övriga termernas klassindelning. Mellan de övriga termerna råder det partiell ekvivalens och de har delats in efter hur många särdrag det källspråkliga respektive det målspråkliga uttrycket har. Dessa klasser kallas därmed Divergens från källspråk till målspråk, Konvergens från källspråk till målspråk samt Konvergens och divergens mellan källspråk och målspråk. Se tabell 2 nedan för en beskrivning av dessa klasser som de förekommer i undersökningsmaterialet.

Tabell 2. Definition av de olika klasserna, med exempel.

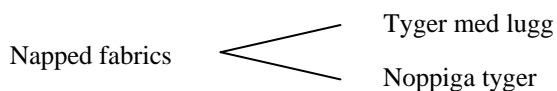
Klass	Definition	Exempel
Kongruens	En källtextterm förekommer endast en gång, har översatts med samma måltexterm var gång den förekommer i materialet.	Källtextterm: <i>silk</i> Måltexterm: <i>siden</i>
Divergens från KS till MS	En källtextterm översätts med två eller fler termer i måltexsten.	Källtextterm: <i>quilting</i> Måltexterm 1: <i>kviltning</i> Måltexterm 2: <i>lapptäcken</i>
Konvergens från KS till MS	Två eller fler källtexttermer översätts till samma term i måltexsten.	Källtextterm 1: <i>hemline</i> Källtextterm 2: <i>hem edge</i> Måltexterm: <i>fäll</i>
Konvergens & divergens mellan KS och MS	Det råder både kongruens, divergens och konvergens mellan källtexttermer och måltexstermer, samtidigt som det råder både synonymi och homonymi mellan vissa av dem. En källtextterm har översatts till två olika termer i måltexsten och samtidigt har en annan term översatts till samma måltexsterm som den ena av dessa första måltexstermer. Dessutom förekommer ytterligare en term som också översatts till en synonym till en av dessa måltexstermer.	Källtextterm 1: <i>napped fabrics</i> Måltexterm 1: <i>noppiga tyger</i> Måltexterm 2: <i>tyger med lugg</i> Källtextterm 2: <i>piled fabrics</i> Måltexterm: <i>tyger med lugg</i> Källtextterm 3: <i>slubs</i> Måltexterm: <i>noppor</i>

Eftersom klassen Konvergens och divergens mellan källspråk och målspråk är så komplicerad behöver den förklaras mer än tabellen ovan har utrymme till. Denna kategori är uppdelad i två. Hälften av termerna förhåller sig till varandra genom divergens, konvergens, synonymi (på både källspråk och målspråk) och homonymi. Hälften av termerna förhåller sig till varandra genom divergens och konvergens.

Exempel 4 nedan visar ett divergensförhållande som också innebär homonymi mellan källspråkstermerna, det vill säga att källspråkstermerna är fonetiskt och grafiskt lika (jfr. Ingo, 2007:94). Förekomsten av termen *slubs*, som är översatt till *noppor*, gör förhållandet mellan termerna i exempel 4 ännu mer komplicerat, eftersom det innebär att det finns ett synonymt förhållande mellan *slubs* målspråksterm *noppor* och en av målspråkstermerna i exemplet nedan. Dessutom innebär det att *nap*, som är kärnan i termen *napped* (i *napped fabrics* i betydelsen *noppiga tyger*), är synonym till *slub*, även om det inte går att säga att *slubs* och *napped fabrics* är synonyma på grund av deras skilda form.

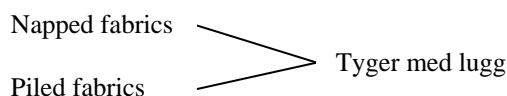
Ludd definieras av Strömberg, Geijer och Hoffmann (1974) som fibrer som delvis frigjorts ur vävnaden genom till exempel kardning för att ge tyget en luden yta, medan *lugg* definieras som invävda eller inknutna fria garnändar eller öglor som nästan står lodrätt upp ur bottenväven. Enligt Strömberg, Geijer och Hoffmann (1974) är *nap* den engelska termen för *ludd* och *pile* den engelska termen för *lugg*.

Exempel 4: Divergens och källspråkshomonymi

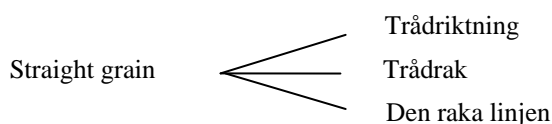
Exempel 5 nedan visar ett konvergensförhållande som också innebär synonymi mellan källspråkstermerna. Att *napped fabrics* dessutom förekommer i ett divergensförhållande, som exempel 4 ovan visar, bidrar till extra komplikationer. Utöver detta förekommer även termen *pile* kort och gott med översättningen *lugg*.

Exempel 5: Konvergens och källspråkssynonymi

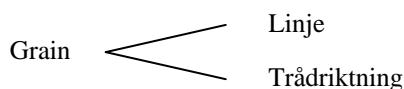
Mellan de kvarvarande termerna är förhållandet något mindre komplicerat eftersom homonymi inte finns med i bilden. Helt komplikationsfritt är deras förhållande dock ändå inte. Exempel 6 nedan visar ett divergensförhållande. Även om målspråkstermerna hör till samma begreppssystem är de inte helt synonyma (se avsnitt 4.3 och 4.5.3), vilket är varför de tillhör Divergensklassen. Dessa målspråkstermer hör dessutom till samma begreppssystem som de termer som presenteras i exempel 7 nedan.

Exempel 6: Divergens

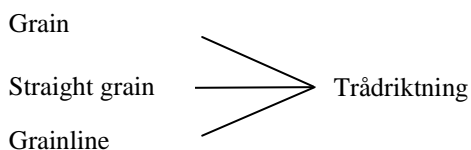
Exempel 7 nedan visar ett liknande divergensförhållande där som i exemplet ovan. Målspråkstermerna i exempel 7 hör dessutom till samma begreppssystem som de i exempel 6 ovan och exempel 8 nedan, vilket pekar på svårigheterna med klassificeringen.

Exempel 7: Divergens

Exempel 8 nedan visar ett konvergensförhållande från källspråk till målspråk där källspråkstermerna hör till samma begreppssystem men inte är helt synonyma (se avsnitt 4.3 och 4.5.3). Två av dessa källspråkstermer (*grain* och *straight grain*) har dessutom översatts till andra målspråkstermer (*trådrak*, *den raka linjen* och *linje*) som exempel 6 och 7 ovan visar.

Exempel 8: Konvergens

I hela materialet är den största av dessa klasser Kongruens mellan källspråk och målspråk, med totalt 245 termposter (se diagram 1 nedan). Kongruensklassen undersöks inte i detalj men 10 av de 245 kommer att tas upp i den fördjupade analysen, eftersom de ingår i samma begreppssystem som de andra analyserade termerna.

Eftersom det mellan de övriga termerna råder olika sorters partiell ekvivalens är dessa återstående termer indelade i den typ av ekvivalens som råder för just dem (se tabell 2 ovan). De källspråkstermer som har mer än en motsvarande term på målspråket återfinns i klassen Divergens från källspråk till målspråk och denna klass innehåller 75 termposter, se diagram 1 nedan. I vissa fall översätts två källspråkstermer till samma målspråksterm och de 39 termposter som detta gäller återfinns under rubriken Konvergens från källspråk till målspråk. Mellan 12 av termposterna, alla ur Materialkategorin (se diagram 2 nedan), råder ett mer komplicerat förhållande med både synonymi och homonymi på både källspråk och målspråk. Enbart 6 av dem kommer dock att undersökas, eftersom de tillhör samma begreppsområde som ett par av termerna i Kongruensklassen. Det råder både kongruens och divergens mellan dessa 6 termer och mellan de andra 6 termerna i denna klass och det skapade, som nämnt ovan, problem med klassindelningen.

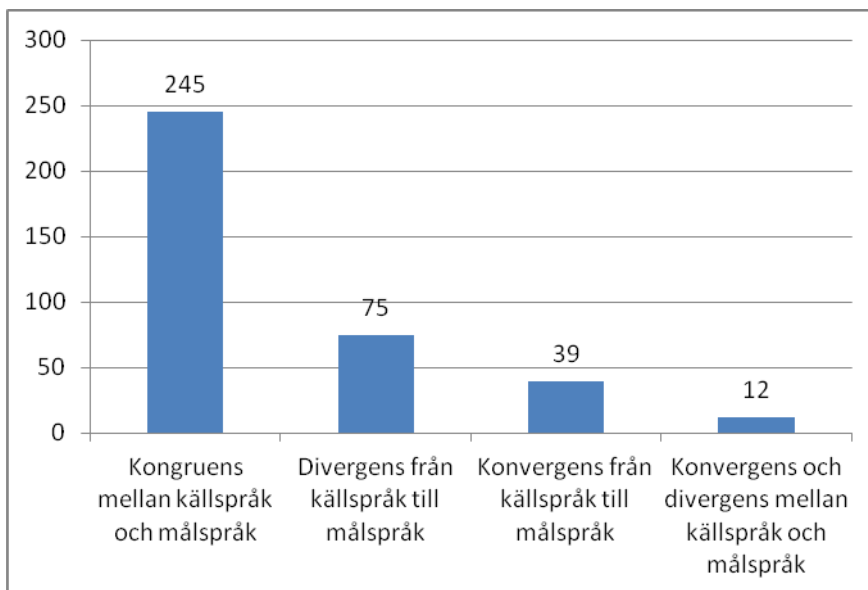

Diagram 1. Illustration över alla termernas ekvivalensgrad mellan källspråk och målspråk.

Diagram 2 nedan visar kategoriernas utbredning i de olika klasserna och tydliggör att Materialkategorin utan tvekan är störst i det totala undersökningsmaterialet. Det blir även tydligt att Divergensklassen är den klass som har jämnast fördelning bland kategorierna och att den skiljer sig lite från det totala materialet genom att vara den enda klass som inte har flest Materialtermer. Istället är Mönsterkonstruktionskategorin störst, tätt följd av Sömnad och Detalj.

Materialkategorin är även störst i Kongruensklassen med 89 termposter, sedan följer Mönsterkonstruktionskategorin med 49 poster; därefter följer Verktyg med 36 termposter tätt följd av Sömnad med 34 poster. Nästa kategori i storleksordningen är Övrigt med 16 termposter, sedan följer Detaljkategorin med 13 poster och sist kommer kategorin Kläder med 8 termposter. Även i Konvergensklassen är Materialkategorin störst, men i övrigt skiljer den sig, precis som Kongruens och divergensklassen, ganska mycket från det övriga undersökningsmaterialet eftersom den inte innehåller termer ur alla kategorier (se diagram 2 nedan).

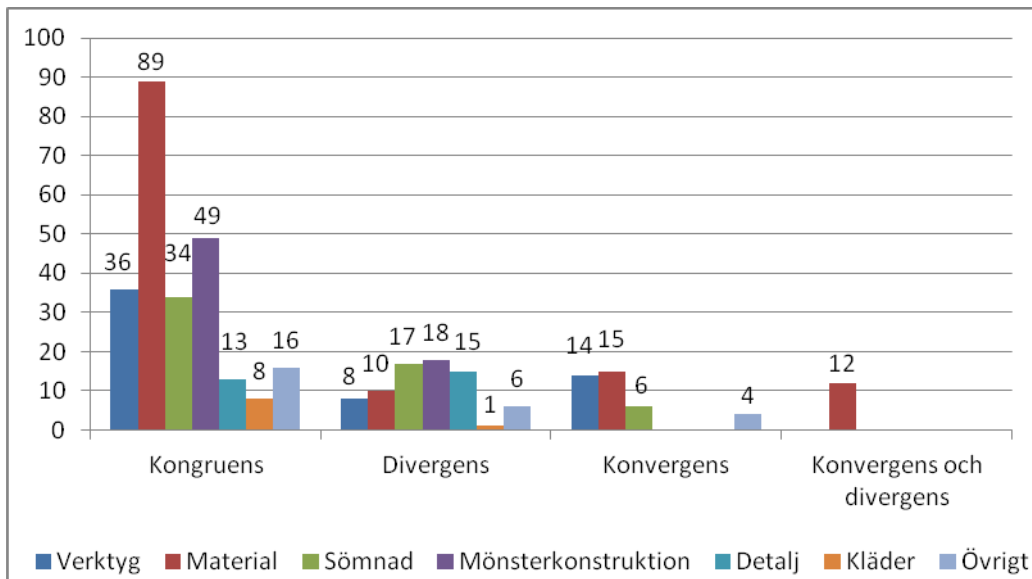

Diagram 2. Illustration över kategoriernas utbredning inom de olika klasserna.

Slutligen bör det nämnas att i vissa fall där det råder partiell ekvivalens av något slag kan de olika översättningarna passa i olika sammanhang. Till exempel kan *quilting* översättas till *lapptäcken* när det används som ett substantiv, men när det används som ett verb passar det att översätta det med *kviltning*. Både *gathering* och *ruching* har översatts till *rynkning* och båda dessa kan mycket väl fungera som *rynkning* i olika sammanhang. Många gånger är det också så att de båda översättningsalternativen inte är utbytbara, utan man kan bara använda en av dem beroende på sammanhanget.

3.3.3 Avgränsning av materialet

Det är omöjligt att inom ramen för denna uppsats gå in närmare på alla termer som har samlats in under undersökningens första skede. Därför undersöks inte majoriteten av termerna i klassen Kongruens mellan källspråk och målspråk närmare eftersom de inte verkar ha ställt till några större problem för översättaren. 10 av dessa 245 termer hör dock till samma begreppssystem som termer i de övriga klasserna och ingår därmed i den fördjupade analysen. Ur Divergensklassen undersöks endast 6 termposter av 75 närmare och ur Konvergensklassen undersöks 2 termposter av 39 närmare (se tabell 3 nedan), även dessa ingår i begreppssystem tillsammans med termer i Kongruensklassen. Slutligen

undersöks som tidigare nämnts 6 termposter av 12 ur den sista klassen på grund av deras begreppsliga relation till termer i Kongruensklassen. Totalt uppgår analysmaterialet till 24 termposter, se tabell 3 nedan.

Tabell 3. Illustration över hur många termer ur varje klass som undersöks närmare i uppsatsens analysdel.

Klass	Totalt antal termer	Antal undersökta termer
Kongruens mellan källspråk och målspråk	245	10
Divergens från källspråk till målspråk	75	6
Konvergens från källspråk till målspråk	39	2
Konvergens och divergens mellan källspråk och målspråk	12	6
Summa	371	24

Alla termer som har valts ut till analysen har valts ut på grund av att de verkar ha ställt till vissa problem vid översättningen. Detta på grund av att de har översatts till mer än en sorts term eller att en och samma målspråksterm motsvarar två eller fler källspråkstermer, samt att de ingår i begreppssystem tillsammans med andra termer i materialet som har visat sig tillhöra en annan klass (det vill säga Kongruens). Dessutom tillhör termerna samma begreppssystem men deras samband verkar inte vara närmare utrett sedan tidigare. Det finns många fler termer att reda ut, både i källtexten och i övrigt inom sömnads- och textilområdet, men de som utreds i detalj i denna uppsats fångade mitt intresse på grund av att det är viktiga termer som man bör förstå om man vill ge sig in i textil- och sömnadsområdet och därför är det viktigt att de utreds och översätts så korrekt som möjligt.

Ett antal termer som inte undersöks närmare bör dock nämnas här, eftersom de på olika vis har ett mer komplicerat förhållande till varandra än övriga utelämnade termer. I Kongruensklassen finns till exempel termen *denim* som har översatts till *jeans*, men översättningen är tekniskt sett inte korrekt eftersom det heter *denim* även på svenska (TNC, 1981:53). Materialet *denim* används dock till att tillverka jeans (TNC, 1981:53) så översättningen är inte helt fel och det kan tänkas vara en mottagaranpassning. Vidare har termen *jackets* placerats i Divergensklassen trots att den bara förekommer en gång i undersökningsmaterialet, och har därmed bara en termpost. Eftersom den har översatts till *jackor*, *kavajer* (förmodligen för att kunna täcka båda dessa tänkbara

översättningsmotsvarigheter) kan man dock ändå säga att det råder en viss divergens från källspråk till målspråk här (se Bilaga I).

Slutligen förekommer i Konvergensklassen ett antal termer som i källtexten skrivs dels i sammanslagen form (*sharps or appliqué needles*), dels som enbart en del av denna sammanslagning (*sharps*). Båda dessa termposter har översatts till *applikationsnålar*. Vissa termer förekommer enbart i sammanslagen form (som *leather or glover's needles*) men eftersom detta bara har översatts till *skinnnålar* kan detta ändå tolkas som konvergens från källspråk till målspråk.

4 Analys

I denna del analyseras de utvalda termerna utifrån betydelse och översättning i måltexten och de potentiella alternativa översättningar och deras betydelser som funnits i det sekundärmaterial som har konsulterats. Analysdelen avslutas med en diskussion i avsnitt 4.5 av termerna utifrån det som framkommit under undersökningens gång.

De termer som undersöks här hör till kategorierna Sömnad och Material. Avsnitt 4.1 och 4.4 behandlar termer ur Sömnadskategorin och avsnitt 4.2 och 4.3 behandlar termer ur Materialkategorin. I avsnitt 4.5 undersöks termer som delvis spänner över båda dessa två kategorier, eftersom *muslin* på engelska kan betyda både ett sorts tyg (alltså Material) och en mönsterförlaga till ett plagg (alltså Sömnad).

De definitioner som citeras ur Bardwell i tabellerna nedan är tagna ur den ordlista som finns längst bak i boken. Ordlistan finns på sida 251–257 i både källtexten (Bardwell, 2011) och måltexten (Bardwell, 2012).

4.1 Att översätta *basting* och *tacking*

Termerna *baste* och *tack* förekommer i källtexten främst i formerna *basting* och *tacking* och Junker Miranda har översatt dem båda till *tråckla*. Detta ledde till att jag började undersöka synonymin termerna emellan, samt synonymin mellan deras potentiella översättningsmotsvarigheter. Junker Miranda har varit inkonsekvent i sin översättning av termen *baste* och översatt den på fem olika vis (se tabell 4 nedan), vilket gör att den tillhör

Divergensklassen, medan *tack* har översatts likadant varje gång och alltså tillhör Kongruensklassen.

4.1.1 *Tack* och *baste* i ordböckerna

Ingen av de konsulterade ordböckerna anger *nästa* som översättning till *baste*, utan enligt dessa är det ingen större skillnad mellan *basting* och *tacking*. Det är endast Junker Miranda som har gjort skillnad på dem i sin översättning, men hon är, som tabell 4 nedan visar, inte konsekvent i detta.

Tabell 4. Svenska översättningsalternativ av termerna *tack* och *baste*.

Verk	<i>Tack</i>	<i>Baste</i>
Norstedts	tråckling; provisorisk fastsättning	tråckla [ihop], tråckla [fast]; tråckling
Prisma	tråckelstygn; tråckling; tråckla [fast]; nästa [fast]	tråckla [ihop]
Bab.la	tråckelstygn; tråckling; tråckla	tråckla
NE.se	tråckla	tråckla [ihop]
Bardwell, 2012	tråckla	nästa ihop; nästa (tråckla) ihop; hoptråckling; tråckla; trådmarkering

Junker Mirandas översättning av *basting* till *hoptråckling* ligger närmare ordböckernas översättningsalternativ till *baste* (se tabell 4 ovan) och det är också just ”ihop” som verkar vara den största nyansskillnaden i översättningarna av *tacking* och *basting*. Skillnaden verkar just ligga i ordet inom klamrar som följer efter termen *tråckla*, eftersom det inte i någon ordbok står *tråckla [fast]* som översättning till *baste* eller *tråckla [ihop]* som översättning till *tack*.

4.1.2 Skillnaden mellan *tack* och *baste*

Bardwell skriver i *Sewing basics* att termerna *tacking* och *basting* ibland används omväxlande med varandra (Bardwell, 2011:84), men ger sedan sin syn på skillnaden dem emellan. Hon menar att *tacking* är ”a running stitch sewn through a single layer [of fabric]”, medan *basting* används ”to hold one layer (or piece) to another, with tacking or (basting) stitches” (Bardwell, 2011:84). I detta stycke har Junker Miranda valt att översätta *basting*

med *nästa ihop* och *tacking* med *tråckla*, se exempel 9 nedan, men som nämnts ovan håller hon sig inte konsekvent denna skiljelinje termerna emellan. Hon verkar dock föredra *tråckla* som översättning till både *basting* och *tacking*.

Exempel 9

Ofta används termerna *tråckla* och *nästa ihop* synonymt. För mig är huvudskillnaden mellan dessa dock att *tråckling* är att sy raksöm, fast med långa stygn igenom ett enda lager, medan *hopnästning* är när man syr samman ett lager (eller en del) med ett annat och använder tråckelstygn (Bardwell, 2012:84).

Denna definition stämmer dock inte helt överens med vad som står i Resils textilordlista. I Resil (130608) står det att *tacking* är stygn som är ”employed for reinforcing parts of garment”, vilket inte stämmer överens med definitionen av *tråckla* och inte heller säger någonting om hur många tyglager som berörs. Detta kan antingen tolkas som att det bara gäller ett lager tyg eller som att antalet tyglager inte har någon betydelse. Gardiner (2003) skriver ingenting om *basting*, men det hon skriver om *tacking* passar både *basting* och *tacking* enligt Resil och Bardwell, se tabell 5 nedan. Norstedts översättningsalternativ till *basting* och *tacking* överensstämmer dock inte riktigt med Junker Mirandas tolkning av Bardwells beskrivning av termerna.

Tabell 5. Definitioner av termerna *tack* och *baste*.

Verk	Tack	Baste
Resil	1) Machine stitch or hand stitch employed for reinforcing parts of garment. Sometimes these stitches serve decorative purpose also. 2) In sections of industry, term is used to mean the same as basting.	Temporary stitches, made either by hand or machine, to hold together the garment parts in the correct position for subsequent operations
Gardiner	This [tacking] is the term used to describe holding one or more layers of fabric together temporarily	
Bardwell, 2011	To use long hand-stitches to temporarily mark positions or sew pieces together before they are permanently stitched; the tacking is then removed. See also Baste	To sew with a large running stitch, or a long machine-stitch, so as to hold pieces together temporarily. See also Tack

Junker Miranda har valt att översätta *tacking*, vilket enligt Bardwells beskrivning i källtextens löpande text ska vara stygn genom ett lager tyg, till *tråckling* (Bardwell, 2011 & 2012 [övers.]), se exempel 9 ovan. Definitionen i källtextens ordlista säger dock

ingenting om några tyglager, utan snarare om hur stygnen ser ut och hur de görs (se tabell 5 ovan och tabell 7 nedan). Enligt SAOB är *tråckling* att ”sy l. fästa samman (delar l. stycken av tyg o.d.) med långa o. glesa stygn”, samt att ”tillfälligt sy ihop (ngt) på sådant sätt”. NE.se säger dock endast att *tråckla* är att sy något (tillfälligt) med långa stygn, vilket inte heller säger något om hur många lager tyg som är inblandade. Det kan i sin tur tyda på att det enligt NE.se:s definition, precis som med Resils definition, inte har någon betydelse. Resil menar att *tacking* dessutom i industrisammanhang kan betyda samma sak som *basting* (Resil, 130608), men man får anta att termerna i *Sewing Basics* är menade som industrisömnadsspecifika eftersom boken (främst) riktar sig till folk som syr hemma.

Det står ingenting om antal tyglager i Resil när det gäller *basting* heller (se tabell 5 ovan), men eftersom det står ”hold together the garment parts” (Resil, 130608) kan man anta att det syftar till stygn som sys genom mer än ett lager tyg. Den huvudsakliga skillnaden mellan *tacking* och *basting* är enligt Resil det syfte de har. *Basting*-stygn ska hålla plaggets delar på plats för att sedan sy fast dem ordentligt, medan *tacking*-stygn (i icke industriella sammanhang i alla fall) ska förstärka delar av plagget på olika vis (se tabell 5 ovan).

4.1.3 Skillnaden mellan *tråckla* och *nästa*

Enligt NE.se är *nästa* att ”fästa med glesa stygn”, vilket inte säger något om att det, som med *tråckla*, är tillfälliga stygn, medan SAOB:s definition av *nästa* är väldigt lik definitionen av *tråckla*, se tabell 6 nedan. NE.se gör den största distinktionen av mellan termerna då det där står att man ”syr” när man tråcklar och ”fäster” när man nästar, se tabell 6 nedan. Distinktionen mellan *basting* och *tacking* i industriella och icke industriella sammanhang som görs i Resil (se tabell 5 ovan) görs såvitt jag vet inte heller mellan *tråckla* och *nästa*. Däremot kan det nog sägas finnas en skillnad i vilka som känner igen och använder de olika termerna. Sömnadsintresserade har nog större chans att känna igen (och kanske använda) båda termerna, medan gemene man kanske inte känner igen (eller framför allt inte använder) *nästa* lika lätt. Se avsnitt 4.5.1 för en längre diskussion om detta.

Junker Mirandas förklaring (och därmed även översättning) av *tråckla* och *nästa* när det gäller användning av symaskin stämmer inte helt överens med Bardwells förklaring av *tack*

och *baste*, se tabell 6 nedan och 5 ovan. Enligt Bardwell kan *baste* involvera en symaskin medan Junker Miranda har skrivit i den svenska översättningens ordlista att man på maskin snarare *tråcklar*. Eftersom Junker Miranda när hon gör skillnad mellan termerna i texten översätter *baste* med *nästa* och *tack* med *tråckla* så borde det vara *nästa* man gör på maskin om den termen ska stämma överens med engelskans *baste*.

Tabell 6. Definitioner av termerna *tråckla* och *nästa*.

Verk	<i>Tråckla</i>	<i>Nästa</i>
NE.se	Sy (tillfälligt) med långa stygn	Fästa med glesa stygn
SAOB	(för hand l. med symaskin) sy l. fästa samman (delar l. stycken av tyg o. d.) med långa o. glesa stygn; särsk. (o. i sht.): tillfälligt sy ihop (ngt) på sådant sätt; <i>nästa</i> .	<i>Nästa</i> : sy fast (ngt vid ngt), sy ihop; särsk. (o. numera nästan bl.): (provisoriskt) sy fast (l., i absolut anv.: sy) med lösa (glesa, provisoriskt sydda) styng; <i>Nästa ihop</i> : i sht <i>sömn</i> . till 1 ; äv.: häfta samman (pappersblad o. d.) med (nål o.) tråd.
Bardwell, 2012	Sy raksöm med stora stygn eller långa stygn på maskin; se även <i>nästa ihop</i>	<i>Nästa ihop</i> . Sy ihop två delar provisoriskt med tråckelstygn; se även <i>tråckla</i>

4.1.4 *Basting* och *thread marking*

Junker Miranda har genom ett av sina översättningsalternativ till *basting* gjort termen synonym med *thread marking*. Den enda gång termen *thread marking* förekommer har hon översatt den till *trådmarkering*, men vid ett tillfälle har hon även översatt *basting* till *trådmarkering*. Det finns inte mycket information om termen *threadmarking*, men Bardwell säger att *thread marking* ”uses running stitch to mark construction lines that can be used as accurate points of alignment during first fittings. These will be removed before the garment is finished” (Bardwell, 2011:84). Termen *trådmarkering* i sin tur finns endast med i Björkmans *Skräddarlexikon*, utöver Junker Mirandas översättning. Björkman skriver att *trådmarkering* innebär ”markering med långa stygn med enkel tråd på tyger, som inte är lämpliga att markera med krita” (Björkman, 2004:109). Björkman skriver också att markeringen ”görs vid tillskärningen runt mönstermallarna” där ficka och liknande ska placeras, samt att det görs efter provningen där ändringar ska göras (Björkman, 2004:109).

Dessa definitioner stämmer inte överens med någon av definitionerna av *basting*. *Thread marking* och *trådmarkering* görs under tillklipningsarbetet för att överföra viktiga mönstermarkeringar till tyget och för att överföra viktiga ändringsmarkeringar vid

provningen av plagget. Det sistnämnda skulle visserligen kunna stämma med *basting* också, men det verkar inte vara den huvudsakliga användningen av *thread marking* och *trådmarkering*. *Basting* bör alltså inte översättas med *trådmarkering* eftersom det kan orsaka förvirring.

4.2 Skillnad mellan *weft*, *woof*, *filler thread* och *warp*

Ett tyg, eller en väv, består av trådar som korsar varandra systematiskt på längden och tvären (Brodén & Wiklund, 1968:49). Trådarna som löper i tygets längdriktning kallas *varptrådar*, eller gemensamt för *varp*, och de som löper tvärs över tyget kallas för *inslagstrådar*, eller gemensamt för *väft* (Brodén & Wiklund, 1968:49). Detta tyder på att dessa termer ligger på olika nivåer i begreppssystemet, alltså att de är varandras underbegrepp respektive överbegrepp, även om det inte innebär några större problem om man blandar ihop begreppen.

Woof och *filler thread* har båda översatts till *väft*, vilket innebär att det här råder konvergens mellan källspråk och målspråk. *Warp*, *warp threads* och *weft* däremot har översatts med endast en term vardera, nämligen *varp*, *varptrådar* respektive *inslag*, vilket betyder att de tillhör Kongruensklassen.

4.2.1 *Weft* och *filler thread*; *väft* och *inslag*

Enligt den förklaring Brodén och Wiklund ger av förhållandet mellan *väft* och *inslagstrådar* (1968:49) bör *filler thread* helst översättas med *inslagstråd*, för att översättas med ett begrepp på samma begreppsnivå. *Weft* skulle i sin tur kunna översättas med både *väft* och *inslag*. Enligt TNC:s *Textilordlista* är de svenska termerna, *väft* och *inslag*, och de engelska termerna, *weft* och *filler thread*, synonyma och står för ”trådsystem i väv som ligger i tvärmaskinled” (TNC, 1981:196), det vill säga de tvärgående trådarna. Den enda distinktion TNC gör mellan de engelska termerna är att *weft* är brittiskt och *filler* är amerikanskt (TNC, 1981:196), vilket stämmer ganska bra överens med de engelska ordlistornas definitioner av dessa termer, se tabell 7 nedan.

Tabell 7. Definition av termerna *weft* och *filler thread*.

Verk	<i>Weft</i>	<i>Filler thread</i>
Resil	Also called Filling and Filler. A yarn intended to use in the filling of woven fabric. A yarn which is interlaced with warp threads to make a fabric. Yarn running from selvedge to selvedge at right angle to the warp in a woven fabric. The widthways threads in a woven fabric.	The yarn running from one border to another in a woven fabric. A synonym, used in North America, for weft yarns.
Fabricdictionary.com	Another name for filling, the crosswise thread that interlaces with the warp threads of a woven fabric.	
Textiles Intelligence	Yarns which runs across the width of a fabric (also known as filling).	Fill: see weft. Filling: see weft.
Fibre2Fashion.com	1) Threads widthways in a fabric as woven. 2) Yarn intended for use as in 1.	Filler & Filling: A synonym, used in North America, for weft yarns.
Bardwell, 2011	The threads that run across a piece of fabric at right angles to the warp threads.	

På grund av synonymin mellan *weft* och *filler thread* som demonstreras i tabell 8 ovan och i TNC (1981:196) och för att undvika missförstånd på svenska vore det kanske enklare att genomgående tala om *inslag* och *inslagstrådar* i måltexten. Eftersom källtexten specifikt räknar upp ett antal olika synonyma termer (se exempel 10 nedan) fungerar dock inte det resonemanget om man inte vill frångå källtextens struktur helt.

Exempel 10

KT: The yarns woven over and under the warp across the width of the fabric are known as the *weft* (or *woof* or *filler threads*) (Bardwell, 2011:56).

MT: Den tråd som vävs under och över varpen, från kant till kant, kallas för *inslag* (eller *väft*) (Bardwell, 2012:56).

Eftersom texten riktar sig till både nybörjare och lite mer erfarna sömnadsfantaster kan man tänka sig att synonymerna räknas upp i utbildningssyfte, så att man ska förstå termerna om man stöter på dem någon annanstans. En annan trolig anledning är att somliga känner till vissa termer inom området och somliga känner till andra termer, vilket ju också överensstämmer med att de olika termerna används i olika delar av världen. Alltså är det bra att räkna upp både *väft* och *inslag* i måltexten (se exempel 10 ovan). Att Junker Miranda endast har räknat upp två termer i måltexten när källtexten innehåller tre (exempel

10 ovan), beror på att vi endast har två synonyma termer för detta begrepp i svenskan (Brodén & Wiklund, 1968:49).

Som tabell 8 nedan visar löser de olika ordlistorna synonymin mellan termerna på lite olika vis. Vissa listar dem båda och andra beskriver dem båda under samma termpost.

Tabell 8. Definition av väft och inslag.

Verk	Väft	Inslag
Björkman	Väft el inslag kallas de tvärgående trådarna i en väv.	
TNC	Väft, inslag trådsystem i väv som ligger i tvärmaskinled	se väft
NE.se	inslag, trådsystem i väv som ligger i tvärmaskinled och binder varptrådarna. Benämningen <i>väft</i> används inom textilindustrin, medan <i>inslag</i> är den vanliga benämningen inom konsthantverk och hemslöjd	<i>väft</i> , det trådsystem i en väv som ligger i tvärmaskinled, dvs. korsar varpen (som har längsgående trådsystem)
SAOB		särsk. konkret: garn som vid vävning inslås l. har inslagits i varpen (ränningen); äv. om garn avsett för dylikt ändamål.
Bardwell, 2012	se inslag	Trådarna som löper horisontellt genom tyget, i rät vinkel mot varpen.

Som tabellen ovan visar gör NE.se en viss skillnad mellan *väft* och *inslag*, beroende på sammanhang. *Väft* är enligt NE.se en industriell term och kan alltså ses mer som en teknisk term, medan *inslag* används inom hemslöjd och hantverk och kan ses som mer vardaglig. Samma distinktion har jag inte hittat något bevis på i de engelska ordlistornas definitioner av *weft* och *filler thread*, men det skulle kunna tänkas att det finns ett liknande förhållande mellan dessa termer, i vissa delar av världen i alla fall. Se avsnitt 4.5.2 för vidare diskussion av detta.

4.2.2 *Woof, warp och weft*

Enligt Resils textilordlista används termen *woof* numera ibland i samma betydelse som *weft*, trots att den egentligen betyder detsamma som *warp* (Resil, 130607), se exempel 11 nedan. Fabricdictionary.com säger dock endast att termen är synonym med *filling*. Som exempel 10 ovan visar menar Barwdell att *woof* är synonym med *weft* (och *filler thread*).

Exempel 11: *Woof*

Resil: It is another word for warp or warp yarn but sometimes, chiefly in advertising textiles, the word has been used to imply filling yarn and made to interchange with the other term, weft. It is apparently much safer to use the terms warp and filling in this country; in the carpet trade and in hand weaving, however, weft is used instead of the American term, filling. (130607)

Fabricdictionary.com: Another name for filling, the crosswise thread that interlaces with the warp threads on a woven fabric (130607).

Bardwell är möjligen inte bekant med den synonymi som enligt Resil finns mellan *woof* och *warp*, eftersom hon använder *woof* i synonymi med *weft* och *filler thread*. Det hade kanske varit bättre att undvika termen *woof* helt och hållet annars, eller kort ta upp kontroversen som verkar råda inom begreppsområdet. Se avsnitt 4.5.2 för vidare diskussion i ämnet.

4.2.3 *Warp* och *varp*

De engelska och de svenska ordlistorna och lexikonerna är ganska överens om definitionen av *warp* respektive *varp*. Den största skillnaden mellan de engelska och svenska verken är att de engelska inte erbjuder några synonymer till *warp*, vilket kan tyda på att det inte finns någon (vanlig) synonym till termen på engelska. Resil skriver under termen *woof* (som exempel 11 ovan visar) att *woof* är synonym med *warp*, men detta förhållande beskrivs inte åt andra hållet under term-posten för *warp* (se exempel 12 nedan).

Exempel 12: *Warp*

Resil: The longitudinal yarns in a woven fabric. Yarn intended for use or used in the warp in a woven fabric. (130607)

Fabricdictionary.com: The group of yarns placed first on a loom in weaving. Warp runs parallel to the selvage, forming the length of the fabric. (130607)

Textiles Intelligence: Yarns which run along the length of fabric (130607).

Fibre2Fashion.com: Threads lengthways in a fabric as woven (130607).

Bardwell: The threads that run along the length of a piece of fabric (2011:257).

De svenska definitionerna av *varp* är som ovan nämnt ganska lika de engelska definitionerna av *warp*, se exempel 13 nedan.

Exempel 13: Varp

TNC: 1) system av ungefär parallella trådar avsett att användas för bildning av t.ex. vävd eller stickad vara och som har ungefär samma bredd som denna får. 2) trådsystem i väv ... som vanligen ligger i dess maskinled. (1981:190)

NE.se: textilterm för trådsystem av parallella trådar för framställning av främst vävd eller stickad (s.k. varpstickad) vara. Varpen har ungefär samma bredd som den färdiga varan. Benämningen varp används även om samma trådsystem då det ingår i den tillverkade varan. Varpen ligger vanligen i varans tillverkningsriktning (dvs. varans längdriktning) (130607).

Björkman: de längsgående trådarna i en väv (2004:98).

Bardwell: Trådarna som löper vertikalt genom tyget (2012:256).

Varp kan dessutom enligt Björkman (2004:98), NE.se och TNC (1981:190) även kallas *kätting*. Ytterligare en synonym till termen är enligt Björkman (2004:98) och NE.se *ränning*, detta är dock enligt NE.se en äldre hemslöjdsterm. Även SAOB listar *kätting* och *ränning* som synonyma till *varp*. Dessa synonymer är kanske inte så vanliga, men de kan ändå erbjuda andra översättningsalternativ till *warp* än just *varp* om situationen och sammanhanget kräver eller tillåter det.

4.3 Grain och trådrak – tygets trådriktning på engelska och svenska

I detta avsnitt behandlas termer som delvis har ett komplicerat inbördes förhållande där en term (*grainlines*) endast förekommer en gång i materialet och alltså borde tillhöra Kongruensklassen. Eftersom samma svenska term används som motsvarighet till två andra källtexttermer också och dessa två källtexttermer även har översatts till andra målspråkstermer så råder det ju divergens mellan dem. Alltså tillhör dessa termer i tabell 9 nedan klassen Konvergens och divergens mellan källspråk och målspråk. Termerna *cross grain* och *opposite grain* tillhör däremot Konvergensklassen.

4.3.1 Förhållandet mellan *grain*, *straight grain* och *grainlines*

Bardwell skiljer på *straight grain* å ena sidan och *cross grain* och *opposite grain* å andra sidan, vilket indikerar olika riktningar i tyget (även om *cross grain* och *opposite grain* är åt

samma håll). På svenska skiljer man dock vanligen inte, i sömnadssammanhang, på vilket håll i tyget som avses, utan man brukar säga *trådriktning* eller *trådraken* och ingen av dessa termer uttalar någon specifik riktning, även om de enligt Björkman innebär tygets längdriktning (se tabell 10 nedan). Man kan dock även säga *varpriktning* (Björkman, 2004:98) och då impliceras den vertikala riktningen eftersom varpen löper vertikalt i tyget. Enligt min erfarenhet och de flesta sömnads- och mönsterkonstruktionsböcker jag har läst är det dock vanligast att bara säga *trådraken* kort och gott. Det kan dock i vissa fall vara bra att skilja på längsgående och tvärgående trådriktning, eftersom olika tyger kan bete sig olika i de olika riktningarna. De kan till exempel vara glesare och/eller stretchigare i den ena ledden (Foglert, muntlig kommunikation).

Tabell 9. Illustration över översättningen av termer som rör tygets vertikala trådriktning.

Källtextterm	Måltextterm
grain	linje
grain	trådriktningen
straight grain	trådriktning
straight grain	trådrak
straight grain	den raka linjen
grainlines	trådriktningen

Junker Miranda verkar tycka att *trådriktningen* är den bästa svenska översättningen när det handlar om termer som gäller tygets riktning och hon jämför *grain* med *straight grain*. I vissa fall har hon dock valt att vara lite vagare och inte använda någon direkt textilterm, utan helt enkelt bara skrivit *linje* eller *den raka linjen*, som tabellen ovan visar. På ett ställe är hon dessutom extra tydlig och garderar sig i översättningen av *straight grain* genom att skriva *trådriktningen* följt av *trådraken* inom parentes, se exempel 14 nedan.

Exempel 14

KT: The *straight grain* runs the length of the fabric, following the warp threads and parallel to the selvages (Bardwell, 2011:57).

MT: *Trådriktningen* (trådraken) kallas de trådar som löper vertikalt (varptrådarna) i tygets längdriktning och parallellt med stadkanterna (Bardwell, 2012:57).

4.3.2 Svenska termer som rör tygets trådriktning

De termer som finns upptagna i svensk litteratur rörande trådriktning är *trådrak*, *trådrät* och *varpled* eller *varprikning*. Alla dessa termer beskrivs ungefär likadant i den litteratur de förekommer i (se tabell 10 nedan). *Trådriktning* finns endast definierad i Junker Mirandas översättning av källtexten, men jag har hört det användas flera gånger i sömnadssammanhang och läst det i många böcker (dock utan att det har erbjudits någon definition av begreppet). Alla dessa termer fungerar bra som översättning till både *grain* och *straight grain*. Även *linje* kan fungera som översättning till dessa termer (precis som Junker Miranda har gjort på ett ställe i måltexten), men det kan tyckas lite vagt i många sammanhang.

Tabell 10. Definition av termerna *trådrak*, *trådrät*, *trådriktning* och *varpled*, *-riktning*.

Verk	<i>Trådrak</i>	<i>Trådrät</i>	<i>Trådriktning</i>	<i>Varpled</i> , <i>-riktning</i>
Björkman	Längdriktningen på ett tyg. Längs varpen.			Vävens längdriktning
SAOB	Rak som en spänd tråd, helt rak; äv.: som går längs en tråd (i ett tyg); vanl. bildl.	Rät efter tråden (i ett tyg); helt rak; äv. bildl.		
Bardwell, 2012			Trådens riktning på längden eller tvären i ett vävt tyg.	

Som översättning till *straight grain* fungerar i synnerhet *trådrak*, men om man vill vara tydlig med vilken trådriktning som åsyftas, eftersom *straight grain* enligt Bardwell och Fabricdictionary.com åsyftar varprikningen (se tabell 11 nedan), vore *varprikning* eller *varpled* goda alternativ. I Sverige anges vanligen trådriktningen med en lodrät pil på mönstret, men det betyder ju egentligen inte att man nödvändigtvis måste lägga ut mönstret så att pilen löper i varpens riktning. Junker Miranda skriver ju till och med i beskrivningen av *trådriktning* i ordlistan att riktningen kan gälla på både längden och tvären (Bardwell, 2012:256), se tabell 10 ovan. Detta är extra underligt eftersom hon har erbjudit den termen som översättning till *straight grain*, vilken enligt Bardwell (2011:253) gäller tygets längsgående riktning, se tabell 11 nedan. *Cross grain* och *opposite grain* skulle i sin tur kunna översättas till *inslagsriktning* eller *väftled* om man vill specificera vilken riktning i tyget som åsyftas (jfr Bardwells definition av *cross grain* i tabell 11 nedan). Allt detta diskuteras mer utförligt i diskussionen i avsnitt 4.5.3.

4.3.3 *Cross grain* och *opposite grain* – tygets tvärgående tråddriktning

Att Bardwell använder båda termerna *cross grain* och *opposite grain* är underligt, i synnerhet som hon byter mellan dem direkt efter varandra. Rubriken till avsnittet om denna tygriktning heter i källtexten ”Cross grain” och den första meningen under det börjar med ”[t]he *opposite grain* follows the ...” (Bardwell, 2011:57). Det är intressant att Bardwell använder termen *opposite grain* över huvud taget (se tabell 11 nedan), eftersom hon inte har med termen i ordlistan, trots att hon har med både *grain*, *straight grain* och *cross grain*.

Tabell 11. Definition av termerna *grain*, *straight grain* och *cross grain*.

Verk	<i>Grain</i>	<i>Straight grain</i>	<i>Cross grain</i>	<i>Opposite grain</i>
Resil	Another word used for the length wise (weft yarn) or cross wise (warp yarn) threads of the fabric ... it is a term used to describe the lengthwise or widthwise threads of a fabric. The grain of a fabric is the relationship of its structural elements to vertical and horizontal lines			
Fibre2Fashin.com	Another word used for the length wise (weft yarn) or cross wise (warp yarn) threads of the fabric.			
Fabricdictionary.com	The direction in which the yarns run in weaving.	The straight grain is the direction of the warp yarns.		
Bardwell, 2011	Direction of woven fabric threads	Straight grain runs along the warp, parallel to the selvage (indicated on commercial patterns by a long arrow)	Cross grain has slightly more give than straight, and runs along the weft, at right angles to the selvage	

Opposite grain finns inte heller definierat i någon annan ordlista (som tabellen ovan visar), men *crosswise grain* finns däremot i Gardiners *The Encyclopedia of Sewing Techniques* (2003). Enligt Gardiner löper *crosswise grain* ”from selvage to selvage, at right angle to lengthwise grain” (Gardiner, 2003:36), i Resil (130608) står det däremot att *grain* används som term för båda längdriktningarna i tyget, det vill säga både de längsgående trådarna som löper längs med stadkanten och de tvärgående trådarna som löper från stadkant till stadkant. De svenska termerna *tråddriktning* och *trådrak* fungerar med andra ord bra som översättning enligt den definitionen. Gardiner skriver att *straight grain* även kan kallas *lengthwise grain* och definierar termen med att det gäller trådarna som löper parallellt med stadkanten (Gardiner, 2003:36).

Junker Miranda har översatt *cross grain* till *mot trådriktningen* och *opposite grain* till *på tvärs mot trådriktningen*. Dessa översättningar kan dock ses som tveksamma eftersom man följer en *trådriktning* i tyget oavsett om det är i den tvärgående eller den långsgående riktningen, såvida man inte följer diagonalen. I diskussionen i avsnitt 4.5.3 utvecklas denna tanke med mer fokus på hur det skulle kunna fungera i en svensk diskurs eftersom man där sällan anger en specifik riktning när man talar om trådriktning, även om det finns tillfällen då detta är nödvändigt.

4.4 Muslin och toile – tyger och mönsterförlagor

Termen *muslin* kommer från franskans *mousseline* efter staden Mosul som ligger vid den irakiska floden Tigris (Björkman, 2004:96), varifrån tyget muslin anses ha kommit till Europa (NE.se). *Muslin* bör inte förväxlas med *mousseline*, som är en allmän term för ett fint, lätt och delvis genomskinligt tyg som är finare än muslin (Textiles Intelligence, 130608).

Junker Miranda har översatt *muslin* dels till *bomullstyg*, dels till *mönsterförlaga*, vilket stämmer bra överens med termens två olika betydelser (se exempel 15 nedan). När *muslin* används i betydelse av tyget muslin tillhör termen Materialkategorin, men när den används i samma betydelse som *toile* (det vill säga 'mönsterförlaga') tillhör den, liksom *toile*, Sömnadskategorin. Eftersom *muslin* har översatts till två helt olika termer hör termen till Divergensklassen, medan *toile* och *prewashed muslin* tillhör Kongruensklassen eftersom de har översatts till *toall* respektive *förtvättad bomull* varje gång de förekommer. *Toile* och *mönsterförlaga* kan ju dock ses som synonymer.

4.4.1 Muslin

På engelska kan *muslin* antingen definieras som ett billigt, ofärgat tyg eller som en provversion som sys upp av ett billigt tyg så att ändringar kan göras i testplagget innan man klipper i det slutliga tyget (Bardwell, 2011:254). Bardwell (2011:254) skriver också att *muslin* även kallas för *toile*, se exempel 15 nedan.

I källtexten förekommer även termen *prewashed muslin* som har översatts till *förtvättad bomull*, vilket är ett logiskt och korrekt alternativ med tanke på vad ordlistorna säger om materialet muslin (se exempel 15 nedan).

Exempel 15: Muslin (engelska)

Resil: The term used to describe a wide variety of inexpensive, soft, stiff finished, open plain weave or simple leno weave fabric made mainly in cotton or cotton blends. It includes a variety of weights from light, fine sheers to heavier sheetings ... The unfinished variety is commonly used in fashion design to make trial garments for preliminary fit and also as pressing cloth, interfacings, etc. (130608)

Fabricdictionary.com: The name for a large group of plain-weave fabrics, originally made of cotton (130608).

Fibre2Fashion.com: A large group of plain weave cotton or cotton blend fabrics. They cover a variety of weights from light, fine sheers to heavier sheetings. Used in interfacings, dresses, shirts, sheets, furniture covers, and many other applications. (130608)

Bardwell: 1. Inexpensive, undyed cotton fabric; **2.** A test version of a garment, made up in an inexpensive fabric so that adjustments can be made prior to cutting actual fabric; also known as a toile. (2011:254)

Man kan genom att läsa definitionen av materialet muslin i exemplet ovan förstå hur en mönsterförlaga har kommit att kallas för *muslin* på engelska. Eftersom mönsterförlagan vanligen tillverkas av ett billigt, enkelt tyg som ofta är tillverkat av bomull har namnet på det tyg som används kommit att ändra betydelse, eller snarare få ytterligare en betydelse, till det föremål som tillverkas av det. Det är dock enbart Bardwell som har listat termen i den betydelsen, även om Resil (130608) nämner att tyget används till att sy upp provkläder till preliminära inprovningar, se exempel 15 ovan.

I Sverige används *muslin* enligt min erfarenhet aldrig i betydelsen mönsterförlaga och är alltså inte synonymt med *toile*. De beskrivningar jag har hittat av termen i svenska ordlistor verkar stödja detta påstående. Som exempel 16 nedan visar är de olika ordlistorna ganska överens om definitionen av *muslin* och de är även ganska överens med de engelska ordlistornas definitioner av materialet (se exempel 15 ovan). I Junker Mirandas översättning finns termen *muslin* inte med i ordlistan över huvud taget.

Exempel 16: Muslin (svenska)

Björkman: Lätt, mjuk, tunn tvåskaftsvävnad av bomull, silke, ull el konstfiber ofta med tryck i små mönster. Används till klänningar och även blusar. (2004:96)

NE.se: Ganska lätt och gles, mjuk tvåskaftsväv, framställd av fint spinningarn, vanligen av bomull (130608).

SAOB: Ett slags urspr. orientaliskt, lätt o. glest, något luddigt tyg i tvåskaft av fint bomullsgarn; äv. om dylikt tyg av ylle, halvulle l. (i ä. tid) linne. (130608)

TNC: Ganska lätt, ganska gles tvåskaftsväv framställd av spinningarn (1981:123).

4.4.2 Toile, muslin och mönsterförlaga

Toile, som även kan stavas *toall* i Sverige, är alltså ett modellplagg som sys upp av ett enklare tyg och det kan även kallas för en *stomme* (Björkman, 2004:148). Ordet kommer från franskan och betyder ursprungligen ”lärf, linneväv, bomullsty” (Björkman, 2004:148). NE.se definierar termen som ett inprovningssplagg av enklare tyg och SAOB säger att det är ett enkelt tyg av tuskaft och att det numera används om ett testplagg som sys upp i ett sådant tyg (SAOB). Detta liknar sammanhanget mellan *muslin* och *tolie* på engelska, men jag tror att *toile* endast används i betydelsen inprovningssplagg (alltså mönsterförlaga) numera, se exempel 17 nedan.

Exempel 17: Toile (toall)

Björkman: Modellplagg av enklare tyg, (se även *stomme*). Brukar säljas av bl a de franska modehusen som modeller (2004:148).

NE.se: inprovningssplagg av enklare tyg som bomullslärf, domestik e.d., vilket efter inprovning på en kund används av skräddare eller sömmerska som underlag för utarbetande av mönster till ett beställt plagg. Även en förlaga till ett haute couture-plagg, sydd i enklare tyg, kallas *toile*. (130608)

SAOB: i sht *skrädd*. lärf l. annat enkelt tyg i tuskaft; särsk. (o. numera i sht) om modell- l. inprovningssplagg uppsytt i sådant tyg (130608).

Bardwell: (mönsterförlaga) version av ett klädesplagg som sys i enkelt tyg så att ändringar kan göras innan man klipper till delarna i det riktiga tyget (2012:256).

Som exempel 18 nedan visar är Björkmans beskrivning av *stomme* väldigt lik hans beskrivning av *toile*. Den är till och med utförligare, vilket kan tyda på att han föredrar eller förordar denna term framför *toile*, men att han vet att *toile* är en vanligare term.

Exempel 18: *Stomme*

Björkman: Toile el Toall, *modellplagg* av enkelt tyg *toileväv* el *toallväv* – stadigt bomullstygg, t ex domestik, oblekt lakansväv el lärft el *inprovningssplagg* av sådant tyg, som efter inprovning på en kund används som underlag för utarbetande av mönster till av kunden beställt plagg (2004:64).

Det verkar dock inte vara lika vanligt att använda termen *toile* på engelska i betydelsen mönsterförlaga. Endast en av de två engelskspråkiga ordböcker som listar termen har med den betydelsen, den andra talar enbart om *toile* i betydelsen material, se exempel 19 nedan. Bardwell tar inte upp termen alls i sin ordlista, även om hon i den löpande texten skriver att *muslin* också kan kallas för *toile* (se exempel 20 nedan). Som exemplet nedan visar är definitionen av *toile* lik definitionen av *muslin* (jfr exempel 17 och 18 ovan).

Exempel 19

Resil: 1) General term used in French to designate vegetable fibre cloths made on plain or twill weaves, especially hemp and linen materials. 2) Fine cretonne with scenic designs printed in one colour. 3) Some sheer cotton and linen materials are called toile. (130608)

Fabricdictionary.com: The French word for cloth. Toile is also a woven fabric that has been printed, usually in one color only, with a scenic design ... It is most commonly used in home furnishings fabrics. Toile is also used in the field of expensive designer clothing where the word is used to describe a fabric pattern for a garment. (130608)

4.4.3 *Muslin* och *toile* i källtexten respektive måltexten

Bardwell verkar föredra termen *muslin* framför *toile*, eftersom hon endast har med termen *toile* inom parentes (se exempel 20 nedan). Detta innebär att Junker Miranda inte har behövt översätta *toile*, utan hon har helt enkelt översatt *muslin* och sedan, precis som författaren, lagt till *toile* efter det. Hon har dock valt den försvenskade stavningen *toall*.

Exempel 20

KT: A *muslin* (also called a “*toile*”) is a prototype of your design made from an inexpensive material ... (Bardwell, 2011:72)

MT: En *mönsterförlaga* eller *toall* i bomullsvoall är en prototyp till ditt plagg som tillverkas i ett billigt material ... (Bardwell, 2012:72)

Termen *mönsterförlaga* finns inte i någon av mina källor, utöver Junker Mirandas översättning av Bardwell. Under posten *mönsterförlaga* i ordlistan i slutet av boken har Junker Miranda dock endast hänvisat till *toall* (Bardwell, 2012:253). Den beskrivning som finns under *toall* i Junker Mirandas översättning (Bardwell, 2012:256) är översättningen av beskrivningen som finns under *muslin* i källtexten (Bardwell, 2011:254). I den löpande texten har Junker Miranda lagt in *toall* oftare i den översatta texten än termen förekommer i källtexten, då hon har valt att redan i rubriken som introducerar avsnittet om mönsterförlagor lägga till *toall* inom parentes, trots att det inte är så i källtexten, se exempel 21 nedan.

Exempel 21

KT: Muslins (Bardwell, 2011:72)

MT: Mönsterförlaga (*toall*) (Bardwell, 2012:72)

Som de båda exemplen ovan visar verkar Junker Miranda vara mer bekväm med att använda termen *toile* (*toall*) än Bardwell. Junker Miranda använder termen utanför parentes i exempel 20 ovan och lägger till den även i avsnittets rubrik (exempel 21 ovan), vilket kan tyda på att den termen är vanligare i svenskspråkiga sammanhang än i engelskspråkiga. Se avsnitt 4.5.4 för en längre diskussion i ämnet.

4.5 Diskussion

4.5.1 *Basting* och *tacking*, *tråckla* och *nästa*

Det verkar inte finnas någon riktig konsensus i den exakta skillnaden mellan *tacking* och *basting*, eller mellan *tråckla* och *nästa*. Ska man se till ordböckernas översättning av *tack* och *baste* ligger skillnaden främst i ordet som följer efter *tråckla* inom klamrar. Alla ordlistorna skrev *tråckla* [*fast*] som översättning till *tack* och *tråckla* [*ihop*] som översättning till *baste*, om något ord alls följde termen. Ingen har listat *nästa* som översättning till *baste*. Så vad är då skillnaden mellan att *tråckla ihop* och *tråckla fast*?

Att tråckla ihop låter för mig som att man syr ihop till exempel en skjorta med tillfälliga, långa stygn för att sedan kunna göra ändringar under tiden man provar och sedan ersätta tråckelstygnen med permanenta stygn. Att tråckla fast däremot låter mer som att man till exempel syr fast en ficka på en skjorta med långa stygn bara för att kolla om placeringen är bra. Är den inte det kan man dra upp stygnen och sy fast den tillfälligt någon annanstans tills man blir nöjd med placeringen och syr fast den ordentligt. Detta är dock ingen distinktion som görs tydligt i de olika ordlistorna, utan deras definitioner av *tråckla* och *nästa* är väldigt lika varandra. Den största skillnaden är i definitionen från NE.se där *nästa* förklaras som att man ”fäster” med glesa stygn, medan det i alla andra listor står ”sy” under både *nästa* och *tråckla*.

Definitionerna av *tack* och *baste* är väldigt lika varandra och väldigt lika definitionerna av *tråckla* och *nästa*. Bardwell verkar dock inte vara helt överens med Resil om huruvida stygnen sys för hand eller på maskin. Den distinktion som Bardwell gör mellan *tacking* och *basting* i den löpande texten om att *tacking* görs i ett lager tyg och *basting* håller ihop ett lager med ett annat, eller en del med en annan, (Badwell, 2011 & 2012 [övers.]:84) stämmer dock inte till fullo överens med den definition som sedan ges i bokens ordlista. Där står det att *tacking* även kan innebära att sy ihop delar innan de sys permanent (Bardwell, 2011:256).

Det verkar med andra ord inte vara någon större skillnad mellan dessa termer, varken på engelska eller på svenska, utan det viktigaste verkar vara att det är temporära stygn. Det är alltså kanske inte så konstigt att Junker Miranda har varit inkonsekvent i sin översättning av *basting*. Hon har ju varit tvungen att göra skillnad på *baste* och *tack* i översättningen, eftersom Bardwell i texten kontrasterar termerna mot varandra. I det avsnittet har Junker Miranda varit tvungen att översätta till två olika termer.

Något som talar för att i så stor utsträckning som möjligt översätta även *basting* med *tråckla* är att boken riktar sig (åtminstone delvis) till amatörer som kanske inte kan så mycket om sömnad och därmed kanske de inte är lika vana vid termen *nästa*. Jag har läst en textilkurs och hållit på med hobbysömnad i många år och jag använder aldrig *nästa* och jag har nästan aldrig hört den användas heller. Det låter som en äldre term och jag tror absolut att *tråckla* generellt är en vanligare term och framför allt nyare.

4.5.2 *Weft, woof, filler thread* och *warp*

Weft och *filler thread* verkar ju vara synonyma och Junker Miranda har översatt dem med underbegrepp och överbegrepp. De trådar som löper tvärs över ett tyg kallas för *inslagstrådar*, men gemensamt kallas de för *väft* (Brodén & Wiklund, 1968:49). Att översätta *filler thread* med *väft* och *weft* med *filler thread* bör med andra ord vara att översätta likvärdiga begrepp på källspråket med ett överordnat och ett underordnat begrepp på målspråket. Om man nu ändå ska översätta dem med olika målspråkstermer så skulle jag hellre sett att *weft* översattes med *väft* och *filler thread* med *inslag*. Detta känns mest logiskt med tanke på orden *wefts* och *väfts* uppbyggnad – de verkar ju onekligen stamma från samma ord.

Definitionen av *väft* och *inslag* i NE.se visar en diskursskillnad termerna emellan. *Väft* ska alltså vara en industriell term (NE.se) och ingår, får man förmoda, i en industriell diskurs som har en lite mer teknisk ton, medan *inslag* är en hantverks- och hemslöjdsterm (NE.se). *Inslag* ingår alltså i en annan diskurs än *väft*. Kanske till och med två olika diskurser, eftersom hemslöjden kan tänkas vara en diskurs och konsthantverket en. *Inslag* har dessutom en mer vardaglig ton än *väft* och även om jag inte har hittat någon definition som gör samma distinktion mellan *weft* och *filler thread* kan jag mycket väl tänka mig att det skulle kunna råda ett liknande förhållande dem emellan, särskilt med tanke på att *weft* också låter som en lite mer teknisk term än *filler thread*. Resil och Fibre2Fashion.com säger båda att *filler thread* är en synonym till *weft* som används i Nordamerika (se tabell 7), men jag skulle kunna tänka mig att inom det industriella tekniska språket används *weft* även här som begrepp för tygets horisontella trådar.

Bardwell har även använt termen *woof* i källtexten tillsammans med *weft* och *filler thread* vilket känns onödigt med tanke på vilka missförstånd det kan skapa. Enligt Resils textilordlista är *woof* egentligen synonymt med *warp* men används även i samma betydelse som *weft* ibland (Resil, 130608). I just detta fall var det ju inte så svårt att förstå om det var *warp* eller *weft* som termen skulle vara synonym med, eftersom Bardwell i texten likställer *woof* med både *weft* och *filler thread*.

Bardwell är kanske inte medveten om att *woof* egentligen är ett annat ord för *warp* – hon har kanske aldrig hört ordet i någon annan betydelse än som synonym med *weft*. I så fall är det inte så konstigt att hon använder det som hon gör, men annars tycker jag att det

vore bättre att helt enkelt avstå från att använda den termen för att minska risken för missförstånd. Känner hon till kontroversen som verkar råda inom begreppsområdet när det gäller denna term hade hon också kunnat nämna det för att förbereda läsaren på att termen kan komma att förekomma i andra sammanhang än det hon använder den i. Detta skulle gå helt i linje med den typ av bok hon skriver, särskilt eftersom man kan tänka sig att hon nämner synonyma termer som *weft* och *filler thread* (och *woof*) i texten för att utbilda läsaren i att det faktiskt förekommer olika termer som benämning på samma begrepp. Den principen kan man tänka sig skulle kunna sträcka sig till att även nämna att det finns termer som ser likadana ut, men är benämning på olika saker (alltså att det även råder homonymi mellan vissa sömnads- och textiltermer).

4.5.3 *Grain* och *trådriktning*

Ylva Foglert, föreståndare för och textillärare på textillinjen vid Blekinge folkhögskola (Blekinge folkhögskola, 130609), påpekade för mig när jag diskuterade termerna *grain*, *straight grain*, *grainlines*, *opposite grain* och *cross grain* gentemot *trådrak*, *trådriktning* och *mot trådriktningen* med henne att det i vissa fall kan vara bra att skilja på vilken sorts trådriktning man menar (Foglert, muntlig kommunikation). Det vill säga om man menar längsgående eller tvärgående trådriktning. Tyger är inte alltid vävda likadant i båda riktningarna nämligen, utan de kan till exempel vara glesare och/eller stretchigare i den ena riktningen (Foglert, muntlig kommunikation). Alltså duger det inte alltid att bara säga *trådriktningen* eller *trådraken*.

Junker Miranda har översatt både *grain* och *straight grain* med *trådriktning*, vilket bör innebära att hon ser källtexttermerna som synonyma. Det gör dock inte Bardwell. Enligt Bardwells beskrivning av dessa termer i ordlistan är *grain* överordnat både *straight grain* och *cross grain*, där *straight grain* står för varpens riktning och *cross grain* för inslagens riktning (Bardwell, 2011:253). Junker Miranda skriver dock i översättningens ordlista att *trådriktningen* kan gå i både varpens och inslagens riktning, vilket stämmer bäst överens med Bardwells definition av *grain*. Alltså har Junker Miranda översatt både ett underbegrepp och ett överbegrepp med ett överbegrepp, enligt henne. De svenska termdefinitioner som stämmer bäst överens med Bardwells (2011:253) definition av

straight grain (att den löper i varpens riktning) är Björkmans konkreta definition av *trådrak* och *varpled/varprikning* eftersom han säger att båda dessa termer gäller varpens riktning (Björkman, 2004:98).

Vi använder oss nog främst (generellt sett) av *trådraken* eller *trådriktningen* i svenskan utan att tänka på om det gäller en specifik riktning i tyget, även om jag alltid (och säkert många med mig) tänker att det är längsgående i tyget. Vi kan ibland behöva vara mer precisa när vi talar om trådriktning och uttala vilken riktning vi menar, eftersom den vanligaste termen, enligt min erfarenhet, är *trådraken* som inte är så uttalat specifik, även om Björkman definierar den som att gälla tygets längsgående trådar (Björkman, 2004:98). Jag sätter mig dock ändå emot Junker Mirandas översättning *mot/på tvärs mot trådriktningen*, eftersom jag anser att det låter ologiskt. Man följer ju ändå en riktning i tyget – alltså en trådriktning. Jag anser att *längsgående* och *tvärgående trådriktning* eller ännu hellre *varprikning* och *inslagsriktning* vore ett bättre sätt att skilja de olika trådriktningarna åt. Alltså menar jag att *cross grain* och *opposite grain* hellre bör översättas med *inslagsriktning* eller möjligen *tvärgående trådriktning*.

4.5.4 Muslin, toile och mönsterförlaga

I engelskan kan *muslin* antingen betyda ett billigt, ofärgat tyg eller en provversion som sys upp av ett billigt tyg så att ändringar kan göras i testplagget innan man klipper i det slutliga tyget (Bardwell, 2011:254). *Toile* kan i sin tur, enligt Bardwell och Fabricdictionary.com, delas upp i två ungefär likadana betydelser.

I svenskan är *muslin* en sorts tyg, medan *toile* och *mönsterförlaga* är synonyma. Ylva Foglert lärde mig att det heter *toile* och det är den termen jag alltid använder. Jag har dock även använt *provplagg* någon gång, framför allt för att förklara vad jag menade för någon som inte visste vad en *toile* var. Termen *mönsterförlaga* har jag väldigt sällan, kanske aldrig, kommit i kontakt med innan jag läste Junker Mirandas bok, och jag har inte heller hittat den i någon ordlista. Det är ju dock en term som är förhållandevis lätt att förstå.

Junker Miranda verkar vara mer bekväm än Bardwell med att använda termen *toile*, eftersom hon använder den oftare (fast med den försvenskade stavningen *toall*). Engelskan har ju dock ett annat kort, lätt och bra ord redan som betyder samma sak så det är kanske

inte så konstigt att de föredrar att använda det istället (*muslin*). Det är ju ingen större risk att man blir förvirrad över vilken betydelse av *muslin* som åsyftas, eftersom sammanhanget lär göra det tydligt.

5 Avslutning

I hela materialet är Materialkategorin den största och Sömnad är den fjärde största kategorin. I den del av materialet som har analyserats i detalj är Material den största kategorin med 15 termposter och Sömnad den näst största (och enda kategori utöver Material) med 9 termposter. Alltså har det visat sig vara en viss sorts termer som ställer till med problem och hypotesen att termer som handlar om material skulle vara svårast att översätta har fått stöd. Eftersom undersökningen är så begränsad kan man dock inte dra en generell slutgiltig slutsats som säger att detta gäller inom sömnads- och textilområdet i stort.

Den inledande tanken att termerna i klasserna Divergens, Konvergens samt Konvergens och divergens skulle vara överrepresenterade i analysmaterialet, eftersom de bör vara svårast att översätta, har bara delvis bekräftats. Dessa tre klasser innehar tillsammans 14 termposter i analysmaterialet, men enskilt har Divergensklassen och Konvergens och divergensklassen 6 termposter var i analysmaterialet medan Konvergensklassen bara har 2. Kongruensklassen har däremot 10 termposter i analysmaterialet, men de ingår alla i begreppssystem tillsammans med termer som analyseras i de övriga klasserna.

Min hypotes om att de svenska termerna verkar ha ett större betydelseomfång än de engelska har endast delvis fått stöd. I många fall är de engelska och de svenska termernas omfång ungefär lika och överlappar varandra till en ganska stor del, om än inte helt och hållet. Det är framför allt så att de svenska och de engelska termerna inte alltid befinner sig på samma begreppsnivå, vilket framför allt gäller för begreppen *grain* och *straight grain* och deras översättningsmotsvarigheter. Enligt Bardwell är termen *grain* överordnad termerna *straight grain* och *cross grain*, men Junker Miranda har översatt både *grain* och *straight grain* med *trådriktning*, vilket innebär att termer på två olika begreppsnivåer motsvaras av endast en term och alltså endast en begreppsnivå. Junker Miranda har dock även kallat *straight grain* för *trådraken* och Björkmans (2004:98) definition av *trådrak*

stämmer överens med Bardwells definition av *straight grain* (Bardwell, 2011:253). Det innebär att dessa två termer, enligt Björkmans definition, ligger på samma begreppsnivå. Det är dock inte alla definitioner, varken av de svenska eller engelska termerna, som stämmer överens med varandra gällande hur stort termens omfång är. Junker Miranda använder sig även av vagare begrepp som *linje* och *den raka linjen* som översättning till *grain* och *straight grain*, vilket framför allt fungerar bra om man vill undvika att upprepa samma term om och om igen. *Cross grain* och *opposite grain* har av Junker Miranda översatts till *mot trådriktningen* respektive *på tvärs mot trådriktningen*, men *tvärgående trådriktning* eller ännu hellre *inslagsriktning* skulle tydligare än *mot* eller *på tvärs mot trådriktningen* förklara vilken riktning i tyget som åsyftas.

Att översätta *baste* och *tack* är inte helt lätt om man vill markera att termerna ska skilja sig åt. Ordböckerna översätter termerna ungefär likadant (*tråckla [fast]* respektive *tråckla [ihop]*), men källtexten kräver på ett ställe att termerna översätts olika i måltexten och därför har Junker Miranda översatt *baste* med *nästa* och *tack* med *tråckla*. Hon har dock på andra ställen översatt även *baste* med *tråckla*, där källtexten inte har krävt en skiljelinje mellan de båda källtexttermerna. Dessa termer tillhör ett begreppsområde som det tydligen inte råder fullständig konsensus kring, utan det enda de olika ordlistorna är helt överens om är att det handlar om temporära stygn som är längre än ”vanliga” stygn.

Junker Miranda har på ett ställe översatt *basting* till *trådmarkering*, vilket kan leda till förvirring. *Trådmarkering* förekommer nämligen i texten även som översättning till *thread marking*, vilket är korrekt, och *thread marking* och *basting* är inte riktigt samma sak.

Junker Miranda har översatt termerna *woof* och *filler thread* till *väft* och sedan översatt *weft*, som enligt Bardwell (2011:56) är synonym till de två tidigare, med *inslag*. Enligt Brodén och Wiklund (1968:49) är *väft* dock ett samlingsnamn för *inslagstrådarna*. Detta innebär att Junker Miranda i praktiken har översatt tre synonymer till ett överbegrepp respektiver ett underbegrepp. Enligt definitionerna i TNC (1981:196), NE.se, Björkman (2004:98), SAOB och Bardwell (2012:257) är *inslag* och *väft* dock synonyma, vilket innebär att de svenska och de engelska termerna ligger på samma begreppsnivå.

Källtexttermen *warp* och måltexttermen *varp* är goda motsvarigheter. Deras betydelseomfång överlappar varandra ganska bra och det är förhållandevis oproblemiskt att översätta *warp* till svenska. Det finns dock svenska synonymer till *varp* som skulle

kunna användas som översättningsmotsvarigheter till *warp*, beroende på vilken diskurs texten tillhör – synonymen *ränning* hör, till exempel, till äldre hemslöjdssammanhang (NE.se).

Termen *muslin* är både en sorts billigt tyg och en provversion av ett plagg som sys upp för att göra ändringar innan man börjar klippa ut mönsterdelar i det tyg som plagget slutligen ska sys upp i (Bardwell, 2011:254). Även *toile* har en liknande tudelning av betydelsen, även om betydelsen 'provplagg' numera är den som verkar användas mest i Sverige (SAOB). Termen *muslin* verkar dock endast användas i betydelsen 'tyg' i Sverige. Junker Miranda har översatt källtexttermen *muslin* i betydelsen 'provplagg' till *mönsterförlaga*, men hon använder sig, precis som Bardwell, av *toile* som komplement till termen.

Sömnads- och textilområdet är svårt när det gäller terminologi och det saknas fortfarande mer omfattande forskning i ämnet. Det finns många luckor att fylla inom detta terminologiområde och denna uppsats tar bara upp en bråkdel av de termer och potentiella problem som man kan stöta på under översättningen av en sådan här text. Undersökningen är dessutom kraftigt begränsad eftersom den bara sträcker sig över ett par kapitel i en enda bok. Som ett nästa steg skulle man kunna utöka denna undersökning till att inkludera hela boken och så småningom även fler verk. Dessutom finns det otroligt många fler termer inom området som i många fall kanske inte ens finns definierade på varken engelska eller svenska ännu som kan behöva undersökas närmare för att det så småningom ska gå att skapa ett ordenligt terminologiskt underlag inom området för bland annat översättare, språkvetare och skräddare.

Källförteckning

Primärmaterial

- Bardwell, Sandra, 2011: *Sewing Basics: All You Need to Know About Machine and Hand Sewing*. New York: Stewart, Tabori & Chang.
- Bardwell, Sandra, 2012: *Sy dina egna kläder: En komplett handbok med tekniker, material och inspiration*. Översättning Ulrika Junker Miranda. Stockholm: Bonnier fakta.

Sekundärmaterial

- Björkman, Ragnar, 2004: *Skräddarlexikon*. Uppl. 2. Karlskrona: Sveriges Skrädderiförbund, Printfabriken AB.
- Brodén, Märta och Wiklund, Signild, 1968: *Vävning*. Uppl. 8. Stockholm: LTs förlag.
- Gardiner, Wendy, 2003: *The Encyclopedia of Sewing Techniques. A step-by-step visual directory, with an inspirational gallery of finished pieces*. Tunbridge Wells: Search Press Ltd.
- Ingo, Rune, 2007: *Konsten att översätta. Översättandets praktik och didaktik*. Uppl. 1:3. Lund: Studentlitteratur AB
- Norstedts engelsk-svenska ordbok*. 2000. Uppl. 3. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Nuopponen, Anita och Pilke, Nina, 2010: *Ordning och reda. Terminologilära i teori och Praktik*. Stockholm: Norstedts.
- Prismas engelska ordbok. Engelsk-svensk, svensk-engelsk*. 1992. Stockholm: Rabén Prisma.
- Strömberg, Elisabeth, Geijer Agnes och Hoffmann, Marta, 1974: *Nordisk textilteknisk terminologi: förindustriell vävnadsproduktion: definitioner på svenska och synonymer på danska, isländska, norska och finska samt på engelska, franska och tyska*. Ny revid o. utök. uppl. Oslo: Tanum Forlag.
- Suonuuti, Heidi, 2004: *Terminologiguide: en introduktion till terminologiarbete i teori och praktik*. Utg. 2. Solna: Terminologicentrum.
- Svensén, Bo, 2004: *Handbok i lexikografi. Ordböcker och ordboksarbete i teori och*

praktik. Uppl. 2. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
TNC, 1981. Svenska Textilforskningsinstitutet: *Textilordlista: Sv-E-F-D-Da-No-Fi = Glossary of textiles: Sv-E-F-D-Da-No-Fi*. Stockholm: Tekniska nomenklaturcentralen: Standardiseringskommissionen.
Wallin, Åke (red), 1956: *Textilboken*. Stockholm: K.G. Bertmarks förlag AB.

Internetkällor

ABRAMS. Company History. Tillgänglig via:

http://www.abramsbooks.com/company_history.html (Hämtad juni 2013).

Bab.la. Onlinelexikon för 24 språk. Engelska–svenska. tillgänglig via: bab.la (Hämtad juni 2013)

Blekinge folkhögskola. Ylva Foglert. Tillgänglig via:

<http://www.blekingefolkhogskola.se/kontaktaoss/lorare/ylvafoglert.4.31f22e60132fc53bad880004209.html> (Hämtad juni 2013)

Bonnier fakta. Genrer. Sandra Bardwell. Tillgänglig via: <http://www.bonnierfakta.se/> (Hämtad juni 2013).

Fabricdictionary.com. All about fabrics and textiles. Tillgänglig via:

<http://www.fabricdictionary.com/> (Hämtad juni 2013)

Fibre2fashion.com. Glossary. Tillgänglig via:

<http://www.fibre2fashion.com/glossary/glossary.htm> (Hämtad juni 2013)

Junker Miranda, Ulrika. Översättarcentrum. Tillgänglig via:

<http://www.oversattarcentrum.se/sv.html/member/ulrika-junker%20miranda/149> (Hämtad juni 2013)

NE.se. *Nationalencyklopedin på nätet*. Tillgänglig via:

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/?login=yes> (Hämtad juni 2013)

Resil's Online Textile Dictionary. Tillgänglig via:

http://www.resil.com/textile_dictionary.html (Hämtad februari–maj 2013)

SAOB. *Svenska Akademiens ordbok på internet*. Tillgänglig via:

<http://g3.spraakdata.gu.se/saob/> (Hämtad juni 2013)

Textiles Intelligence. Glossary. Tillgänglig via: <http://www.textilesintelligence.com/glo/>

Emeli Nilsson

(Hämtad juni 2013)

Muntlig källa

Fogkert, Ylva; textillärare på Blekinge Läns Folkhögskola. Personlig kommunikation april 2013

Bilaga I

Kongruens mellan källspråk och målspråk		
verktyg	standard dressmaker's pins	standardknappnålar
verktyg	pearl-head pins	knappnålar med pärlhuvud
verktyg	quilter's pins	lapptekniknålar
verktyg	needle threader	nålpåträdare
verktyg	darners	stoppnålar
verktyg	chenilles	chenillenålar
verktyg	tapestry needles	tapetserarnålar
verktyg	wheels of pins	nålbrev
verktyg	pinking shears	sicksacksax
verktyg	buttonhole cutters	knappnålsskärare
verktyg	ballpoints	jerseynålar
verktyg	ballpoint needle	nål med rund spets
verktyg	walking foot	övermatare
verktyg	beading needles	pärlnålar
verktyg	wide-eye beading needles	pärlnålar med stort öga
verktyg	emery	smärgel
verktyg	lanolin	lanolin
verktyg	loom	vävstol
verktyg	seam rippers	sprättnivar
verktyg	serge	overlock
verktyg	pressing mat	strykunderlägg
verktyg	soleplate cover	stryksuleskydd
verktyg	tracing wheel	markeringssporre
verktyg	butcher paper	smörpapper
verktyg	embroidery scissors	brodersax
verktyg	thread snips	trådsax
verktyg	rotary cutter	rullkniv
verktyg	cutting mats	skärmattor
verktyg	quilting ruler	kviltlinjal
verktyg	tailor's ham	presskudde
verktyg	pressing mitt	påträdbar presskudde
verktyg	pressing cloth	presstrasa
verktyg	sleeve board	ärmbräda
verktyg	parchment baking paper	bakplåtspapper
verktyg	denier	denier
verktyg	cotton count system	det s.k. cotton count systemet
material	prewashed muslin	förtvättad bomull
material	tapestry	brokadtyg
material	cross grain	mot trådriktningen
material	opposite grain	på tvärs mot trådriktningen

material	off-grain fabric	varpat tyg
material	fine corduroy	tunn manchester
material	silk	siden
material	warp	varp
material	warp threads	varptrådar
material	weft	inslag
material	right side of the fabric	tygets rätsida
material	wrong side [of the fabric]	avigsidan
material	stretch	töjbarhet
material	batting	mellanlägg
material	buckram	styv kanvas
material	pliable	elastisk
material	open-weave fabrics	genombrutna tyger
material	canvas mesh	nättyg
material	drape	fall
material	yarns	tråden
material	denim	jeans
material	laces	spets
material	bucles	bouclét
material	upholstery	möbelstoppning
material	upholstery fabric	möbeltyger
material	upholstery thread	tapetserartråd
material	felt	filttyg
material	stiff straw	växtfibrer
material	canvas	kanvas
material	seed bead	pärlor
material	sequin	paljetter
material	suede	mocka
material	heavy canvas	grov kanvas
material	elastics	resårband
material	natural-fiber thread	naturfibertråd
material	serger thread	overlocktråd
material	lint	ludd
material	linigns	fodertyg
material	organza	organza
material	composition	sammansättning
material	polyester	polyester
material	satin	satäng
material	damask	damast
material	silk satin	sidensatäng
material	cotton damask	bomullsdamast
material	silk damask	sidendamask
material	ramie	rami
material	lycra	lycra
material	cotton	bomull

material	hemp	hampa
material	linen	linne
material	wool	ylle
material	nylon	nylon
material	texture	textur
material	cotton-viscose	bomullsviskos
material	wool-nylon	ullnylon
material	border prints	kantmönstrat
material	ribs	maskstavar
material	courses	maskrader
material	fiber content	fibersammansättning
material	fusing interfacing	pressa fast mellanlägg
material	rayon	rayon
material	length of fabric	tygstycke
material	voile	voall
material	runs	maskor
material	medium-weight	medellätt
material	lightweight	lätt
material	heavy-weight	tjockt
material	non-fusible interfacing	mellanlägg som sys fast
material	fusible interfacing	påpressbart mellanlägg
material	tricot knit interfacing	trikåmellanlägg
material	bonded interfacing	mellanlägg av fiberflor (Viseline)
material	checked	rutiga
material	bonded	fiberflor
material	organdy	organdi
material	nylon tricot	stretchnylon
material	cut edge	klippt kant
material	delicate fabrics	ömtåliga tyger
material	color transferring	färga av sig
material	finishes	utseenden
material	thread tufts	tofsar
material	skeins of thread	garndockor
material	home furnishings	hemtextilier
material	directional fabrics	tyg med bestämd riktning
material	gossamer-fine	florstunt
material	woven tailoring canvas	vävd canvas
material	craft paper	brunt omslagspapper
material	selvage	stadkant
material	mercerized	merceriserad
sömnad	toile	toall
sömnad	construction	syrr upp
sömnad	construction sewing	klädsömnad
sömnad	basting loops	träckelstygnens öglor
sömnad	decorative topstitching	dekorsöm

sömnad	slant stitch	kaststygn
sömnad	nicking	jacka
sömnad	needlepoint	stramaljbroderi
sömnad	cross stitch	korsstygn
sömnad	reverse stitching	sy tillbaka i samma stygn
sömnad	snipping	knipsa av
sömnad	slit open	slitsar upp
sömnad	fitting	provning
sömnad	angled seams	sömmar med hörn
sömnad	cutting	tillklippning
sömnad	cutting out	klipper till
sömnad	singly	i ett lager
sömnad	cut two	klipp dubbelt
sömnad	decorative satin stitching	dekorativa sidenbroderier
sömnad	satin stitching	plattsöm
sömnad	seam interfacing	där sömmarna möts
sömnad	neatening	klippa rent
sömnad	zigzag	sy sicksacksöm
sömnad	slash-and-spread	klipp-isär-och-lägg-ut
sömnad	contours	kontursömmar
sömnad	darning	stoppning
sömnad	tying off threads	knyta en knut
sömnad	tacking	tråckla
sömnad	tacking stitches	tråckelstygn
sömnad	thread marking	trådmarkering
sömnad	marking	markering
sömnad	marking out	markera
sömnad	hem allowance	sömsmån fall
sömnad	ripping out seamlines	sprätta upp stygn
mönsterkonstruktion	neckline	halsringning
mönsterkonstruktion	shoulder	axelbredd
mönsterkonstruktion	lengthening lines	förlängningslinjer
mönsterkonstruktion	shortening lines	förkortningslinjer
mönsterkonstruktion	pivot point	referenspunkt
mönsterkonstruktion	sleeve length	ärmlängd
mönsterkonstruktion	bodice	liv
mönsterkonstruktion	bust darts	bystinsnitt
mönsterkonstruktion	commercial patterns	färdiga mönster
mönsterkonstruktion	commercial dressmaking patterns	färdiga mönster för klädsömnad
mönsterkonstruktion	top	överkant
mönsterkonstruktion	bottom	nederkant
mönsterkonstruktion	horizontal levels	horisontella linjer
mönsterkonstruktion	grading	gradera
mönsterkonstruktion	grade the sizes	storleksgardera
mönsterkonstruktion	trace	kalkera

mönsterkonstruktion	one-way-pattern	mönster på ena sidan
mönsterkonstruktion	cardstock pattern	mönster på kartong
mönsterkonstruktion	ease	rörelsevidd
mönsterkonstruktion	on fold line	vikt kant
mönsterkonstruktion	bust point	bystvidd
mönsterkonstruktion	hipline	höftlinje
mönsterkonstruktion	center front or back	fram- eller bakstyckets mitt
mönsterkonstruktion	flare	vidd
mönsterkonstruktion	point	spets
mönsterkonstruktion	midpoint	knäet
mönsterkonstruktion	waist	midja
mönsterkonstruktion	waist to floor	midja - fot
mönsterkonstruktion	upper arm	biceps
mönsterkonstruktion	elbow	armbåge
mönsterkonstruktion	seat	stussvidd
mönsterkonstruktion	wrist	handled
mönsterkonstruktion	crotch depth	grenvidd
mönsterkonstruktion	body rise	ländryggens längd
mönsterkonstruktion	outside leg	benets utsida
mönsterkonstruktion	inside leg	benets insida
mönsterkonstruktion	bust	byst
mönsterkonstruktion	across back	ryggbredd
mönsterkonstruktion	high hip	höftvidd
mönsterkonstruktion	low hip	stussvidd
mönsterkonstruktion	high bust	mått ovanför bysten
mönsterkonstruktion	back of neck	halsvidd bak
mönsterkonstruktion	chest	bröstvidd
mönsterkonstruktion	trouser waist	byxmidja
mönsterkonstruktion	waist to hip	midja - stuss
mönsterkonstruktion	waist to knee	midja - knä
mönsterkonstruktion	button position	knappläge
mönsterkonstruktion	construction lines	konstruktionslinjer
mönsterkonstruktion	flat	platt
detalj	bias strips	snedremсор
detalj	pieces cut on the bias	tvärklippta delar
detalj	strips for bias binding	snedremсор
detalj	gathers on bias strips	pressa veck på snedremсор
detalj	waistbands	linningar
detalj	chevron	kil
detalj	flounces	volanger
detalj	facings	infodringar
detalj	tabs	slejfar
detalj	yoke	ok
detalj	placket openings	sprund
detalj	pressed trouser pleats	pressveck på byxor

detalj	crisp set lines	skarpa veck
kläder	eveningwear	aftonklänningar
kläder	sportswear	sportkläder
kläder	suits	kostymer
kläder	A-line skirts	raka kjolar
kläder	full skirt	lång kjol
kläder	capoes	caper
kläder	leisure wear	fritidskläder
kläder	garments	plagg
övrigt	care label	skötselråd
övrigt	home stitcher	hobbysömnad
övrigt	bobbin thread	tråden från spolen
övrigt	crease lines	veck
övrigt	dye lot	färgbud
övrigt	loose-fitting	vida
övrigt	design lines	dekorativa element
övrigt	alteration lines	ändringslinjer
övrigt	cutting lines	tillklippningslinjer
övrigt	fitting information	provningoinformation
övrigt	changes	anpassningar
övrigt	stitching line	sömslinje
övrigt	pleat lines	plisseringar
övrigt	alterations	ändringar
övrigt	cutting instructions	tillklippningsanvisningar
övrigt	panel lines	isättningar

Divergens från källspråk till målspråk		
verktyg	dressmaker's silk pins	knappnålar för siden och spets
verktyg	dressmaker's silk pins	tunna, långa nålar med glashuvud
verktyg	duckbill scissors	applikationssax ("pelikansax")
verktyg	duckbill scissors	applikationssax
verktyg	rotary cutting equipment	skärkniv (rullkniv)
verktyg	rotary cutters	rullknivar
verktyg	shears	stor sax
verktyg	shears	sax
material	pucker	bli bucklig eller skrynklig
material	puckering	bucklor
material	fray	repa upp sig
material	fraying	fransa sig
material	sheer fabrics	extra tunna tyger
material	sheer fabrics	skira, tunna tyger
material	weaves	tyger
material	weaves	tillverkningsmetoden
material	weave	väv

material	muslin	bomullstyg
sömnad	muslin	mönsterförlaga
sömnad	slipstitch	fållstygn
sömnad	slipstitch	kaststygn
sömnad	running stitch	raksöm
sömnad	running stitch	förstygn
sömnad	basting	tråcklar
sömnad	basting	hoptråckling
sömnad	basting	trådmarkering
sömnad	basting	nästa ihop
sömnad	appliqué work	lappteknik
sömnad	appliqué work	applikationssöm
sömnad	cut on the fold	mot vikt kant
sömnad	cut on the fold	vikning
sömnad	quilting	kviltning
sömnad	quilting	lapptäcken
sömnad	topstitching	dekorationssöm
sömnad	topstitching	synliga dekorsömmar
mönsterkonstruktion	dart	insnitt
mönsterkonstruktion	darts	isättningar
mönsterkonstruktion	notches	stämhack
mönsterkonstruktion	notches	hopsättningsmärken
mönsterkonstruktion	notches	kantmarkeringar
mönsterkonstruktion	circumference	omfång
mönsterkonstruktion	circumference	vidd
mönsterkonstruktion	circumference	omkrets
mönsterkonstruktion	nape to waist	livlängd bak
mönsterkonstruktion	nape to waist	livets längd bak
mönsterkonstruktion	shoulders	skulderbredd
mönsterkonstruktion	shoulders	axelbredd
mönsterkonstruktion	neck	hals
mönsterkonstruktion	neck	halsvidd
mönsterkonstruktion	tissue paper	mönsterpapper
mönsterkonstruktion	tissue paper	mönsterark
mönsterkonstruktion	natural waist	midja
mönsterkonstruktion	natural waist	naturlig midjelinje
detalj	pattern repeat	mönsterupprepning
detalj	pattern repeat	rapport
detalj	trims	kantband
detalj	trims	sydda detaljer
detalj	trims	kanter, bårder
detalj	bias piece	snedslå
detalj	bias piece	diagonalskurna delar
detalj	cuffs	muddar
detalj	cuff	manchett

detalj	pleat	plissé
detalj	pleat	veck
detalj	tuck	vikta kanter
detalj	tuck	veck
detalj	fastenings	fästanordningar
detalj	fastenings	fästpunkter
kläder	jackets	jackor, kavajer
övrigt	fitted	figurnära
övrigt	fitted	åtsittande
övrigt	fitting lines	provsömmarna
övrigt	fitting lines	provninglinjer
övrigt	seamlines	stygn
övrigt	seam lines	söm

Konvergens från källspråk till målspråk		
verktyg	sharps or appliqué needles	applikationsnålar
verktyg	sharps	applikationsnålar
verktyg	embroidery or crewel needles	brodernålar (stramaljnålar)
verktyg	crewel needles	brodernålar
verktyg	crewels	stramaljnålar
verktyg	straw or milliner's needles	modistnålar
verktyg	straws	modistnålar
verktyg	betweens or quilting needles	kviltånalar (tapetserarnålar)
verktyg	leather or glover's needles	skinnålar
verktyg	fabric shears	skräddarsax
verktyg	dressmaker's scissors	skräddarsax
verktyg	scissors	skräddarsax
verktyg	reels of thread	trådrullar
verktyg	spools of thread	trådrullar
material	bias	helsnedd
material	true bias	helsnedd
material	plastic boning	vinyl
material	vinyl	vinyl
material	woof	väft
material	filler thread	väft
material	knitted fabrics	trikå
material	knits	trikå
material	single knit fabrics	trikå
material	interfaced fabrics	mellanlägg
material	interfacing	mellanlägg
material	pattern tracing interfacing	prickigt mellanlägg
material	dotted interfacing	prickigt mellanlägg
material	cotton velveteen	bomullssammet
material	velveteen	bomullssammet

sömnad	tailoring	skräddartråckla
sömnad	tailor's tacks	skräddartråckling
sömnad	gathering	rynkning
sömnad	ruching	rynkning
sömnad	pinning	nålning
sömnad	pin basting	nålning
övrigt	panels	våder
övrigt	gored	våder
övrigt	hemline	fåll
övrigt	hem edge	fåll

Konvergens och divergens mellan källspråk och målspråk		
material	slubs	noppor
material	napped fabric	noppiga tyger
material	napped fabric	tyger med lugg
material	fabrics with a nap	tyg som har lugg
material	pile fabric	tyger med lugg
material	pile	lugg
material	grain	linje
material	grain	tråddriktningen
material	straight grain	tråddriktning
material	straight grain	trådrak
material	straight grain	den raka linjen
material	grainlines	tråddriktningen

Bilaga II

Kongruens mellan källspråk och målspråk		
material	cross grain	mot trådriktningen
material	opposite grain	på tvärs mot trådriktningen
material	prewashed muslin	förtvättad bomull
material	warp	varp
material	warp threads	varptrådar
material	weft	inslag
sömnad	toile	toall
sömnad	tacking	träckla
sömnad	tacking stitches	träckelstygn
sömnad	thread marking	trådmarkering

Divergens från källspråk till målspråk		
material	muslin	bomullstyg
sömnad	muslin	mönsterförlaga
sömnad	basting	träcklar
sömnad	basting	hopträckling
sömnad	basting	trådmarkering
sömnad	basting	nästa ihop

Konvergens från källspråk till målspråk		
material	woof	väft
material	filler thread	väft

Konvergens och divergens mellan källspråk och målspråk		
material	grain	linje
material	grain	trådriktningen
material	straight grain	trådriktning
material	straight grain	trådrak
material	straight grain	den raka linjen
material	grainlines	trådriktningen